

Barns Behov I Centrum (BBIC) – Förutsätter reflektion och lärande

-En utvärdering av implementeringen av BBIC i Umeå kommuns
socialtjänst

Marie Sjömar

INNEHÅLL	Sid
1. INLEDNING	4
BBICs bakgrund	4
Uppdraget och genomförandet av utvärderingen	5
<i>Metod och metodreflektion</i>	6
2. BBIC I UMEÅ KOMMUN	9
Projektorganisationen	9
3. TOLKNINGSRAM	11
Vad kräver BBIC för förutsättningar?	
En implementeringsteori inom Human Service Organizations	12
En kunskapsbaserad socialtjänst	13
4. RESULTAT	15
Vilka aktiviteter har bedrivits i projektet?	15
<i>Utbildnings- och informationsinsatser</i>	15
<i>Andra stödinsatser</i>	15
Vilka förväntningar finns på att arbeta enligt BBIC?	16
<i>Förväntningar hos socialsekreterarna</i>	16
<i>Förväntningar hos enhetscheferna</i>	17
Socialsekreterarnas och enhetschefernas upplevelser av BBIC	18
<i>Utredningsplanering och utredning</i>	18
<i>Struktur och dokumentation</i>	19
<i>Planering och uppföljning</i>	20
På vilket sätt har utförandet av insatserna har påverkats av BBIC?	20
På vilket sätt har barn- och jämlikhetsperspektivet beaktats i BBIC?	22
<i>Barns behov</i>	22
<i>Barns delaktighet</i>	23
<i>Samtala med barn</i>	24
<i>Föräldrars delaktighet</i>	24
Känner socialsekreterarnas samarbetspartners till BBIC och vilka för- och nackdelar ser de?	26
<i>"Banken"</i>	26
<i>Politikerna</i>	27
<i>Rektorerna</i>	27
I vilken omfattning har BBIC använts?	28
Hinder och stöd för implementeringen	29
<i>Tid</i>	29
<i>Organisationens stöd</i>	30
<i>"Dubbla budskap"</i>	31
<i>Reflektion och lärande</i>	31

<i>BBIC och framtiden</i>	33
5. ANALYS OCH SLUTSATSER	34
Vilja	34
Kunna	35
Förstå	36
Kontextuell osäkerhet	38
6. SLUTDISKUSSION – REKOMMENDATIONER	39
Hög arbetsbelastning – konflikt mellan arbetsuppgifter	39
Reflektion och lärande en förutsättning för BBIC	39
Vikten av att hålla BBICs grundprinciper levande	40
KÄLLFÖRTECKNING	
TABELLBILAGA	

1. INLEDNING

Barns behov i centrum (BBIC) är ett system för utredning, planering och uppföljning i den sociala barnvården som är framtaget av Socialstyrelsen. Socialtjänstledningen i Umeå kommun tog sommaren 2004 beslut om att införa BBIC i socialtjänsten och under hösten 2005 bildades en projektgrupp för att implementera systemet.

BBICs bakgrund

I mitten av 90-talet fick Socialstyrelsen i uppdrag att stärka och utveckla familjehemsvården. Kritik fanns kring hur man i Sverige skötte arbetet med placerade barn, bl.a. så höll kommunerna inte de lagstadgade uppföljningstiderna, socialsekreterarna pratade sällan med de placerade barnen och det saknades ofta behandlingsplaner. (Socialstyrelsen, 2006)

Även i England hade det under 80-talet förekommit kritik mot hur myndigheterna skötte vården av barn och ungdomar som var placerade i familjehem och på institutioner. Barnen visade sig ha stora fysiska och psykiska problem och klarade skolan dåligt. En grupp forskare utvecklade ett program för att systematiskt följa barnen, Looking After Children System (LACS). Sju viktiga behovsområden formulerades såsom, hälsa, utbildning, känslö- och beteendemässig utveckling, identitet, familj och sociala relationer, socialt uppträdande och förmåga att klara sig själv. I England fanns även kritik mot hur myndigheterna skötte barnvårdsutredningarna. Få barn av alla de som hade behov av insatser tog del av dessa och socialsekreterarna hade svårt att beskriva hur föräldrarnas problem påverkade barnen. Det fanns även brister när det gäller familjernas delaktighet. En ny utredningsmodell (Framework för the Assessment of Children in Need and their Families) där de sju behovsområdena länkades samman med sex olika aspekter av föräldrarnas omsorgsförmåga samt med faktorer i familjens miljö togs fram. Detta åskådliggjordes i en triangel och i ett antal grundprinciper för arbetet. Dessa två system kopplades därefter ihop i ett helt system för utredning, planering och uppföljning av den sociala barnvården, The Integrated Children's System (ICS). (Socialstyrelsen, 2006)

BBIC har sin utgångspunkt i dessa system men har därefter anpassats till svenska förhållanden under BBIC-projektet, vilket var ett samarbetsprojekt mellan Socialstyrelsen och sju kommuner i Sverige, under tiden 1999-2005.

Dahlberg och Forsell (2006) skriver att det kan vara svårt att få en bild av vad BBIC egentligen omfattar, att det handlar om många olika delar på olika nivåer. De liknar BBIC vid ett hus där alla delar fyller olika funktioner men att alla delar behövs för att skapa ett komplett hus. Grunden i huset utgörs av forskningen, där den brittiska forskningen är kompletterad med svensk forskning och praxis. Taket består av triangeln där ett ben utgörs av barnets sju behovsområden, det andra benet utgörs av sex aspekter av föräldrarnas omsorgsförmåga och basen utgörs av sex olika miljöfaktorer. Rummen i huset utgörs av en uppsättning formulär, rutiner och möten och dörren är IT-stödet. BBIC-systemet är inte heller färdigutvecklat utan fortfarande görs justeringar kontinuerligt ¹.

BBIC bygger på nio grundprinciper som ger vägledning om hur utrednings- och uppföljningsarbetet ska förstås och bedrivas. Dessa principer är mycket kortfattat:

Att barn och unga ska vara i centrum. Principen om barnets bästa gäller i beslut som rör ett barn. Barnet har också rätt till inflytande.

Arbetet bygger på vissa teoretiska utgångspunkter som utgår från ett utvecklingsekologiskt perspektiv samt teorier om anknytning och kritiska perioder i barns utveckling, risk- och skyddsfaktorer, sårbarhet och motstånd samt om familjers funktion och föräldrars förmåga till omsorgstagande.

Alla barn ska ha likvärdiga möjligheter.

Arbetet ska bedrivas i nära samarbete med barn och deras familjer

Samverkan mellan myndigheter vid utredning och bedömning av insatser.

Identifiera resurser och svårigheter. I utredningarna och uppföljningarna ska både positiva och negativa faktorer beskrivas och vägas in i en bedömning.

Insatser under utredningens gång. Utredningen ska vara en process som stödjer utveckling och utesluter därför inte att insatser ges under tiden.

Utredningen som utgångspunkt för planering och uppföljning av insatser.

Arbetet ska bygga på kunskap och beprövad erfarenhet.

Uppdraget och genomförandet av utvärderingen

Våren 2006 fick Utvecklings- och fältforskningsenheten (UFFE) inom Umeå kommuns socialtjänst i uppdrag att utvärdera implementeringen av BBIC i Umeå kommuns socialtjänst. Tillsammans med projektledningen för BBICs implementering utformades en utvärderingsplan med syfte att utvärdera implementeringsprocessen samt upplevda effekter av det nya arbetssättet. Följande frågeställningar formulerades:

1. Vilka aktiviteter har bedrivits i implementeringen av BBIC och hur kan implementeringens förutsättningar beskrivas?
2. Vilka förväntningar finns hos socialsekreterare och enhetschefer på att utreda, planera och följa upp enligt BBIC?

---

¹ <http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres/81BEE043-3656-43E0-9C79-AEA1F3328108/0/Licensavtal.pdf>

3. Vilka upplevelser har socialsekreterare och enhetschefer av att utreda, planera och följa upp enligt BBIC jämfört med tidigare arbetssätt?
4. På vilket sätt upplever berörda aktörer att utförandet av insatserna har påverkats av BBIC?
5. På vilket sätt uppfattar involverade aktörer att barn- och jämlikhetsperspektivet beaktas i BBIC?
6. Känner socialsekreterarnas samarbetspartners till BBIC-modellen och vilka för- och nackdelar ser de?

Förutom dessa frågeställningar behandlas frågorna i vilken omfattning socialsekreterarna har använt sig av BBIC-material i arbetet samt om man vill fortsätta arbeta i enlighet med BBIC-systemet.

Enligt uppdraget skulle utvärderingen ge kunskap om hur arbetet med BBIC har kommit igång för att ge underlag för eventuella förändringar. Den riktar sig i första hand till ledningspersonal inom området barn- ungdom och familj men även till politiker inom socialnämnden. Eftersom den har gjorts för att generera kunskap om hur BBIC påverkar det sociala barnvårdsarbetet kan även den personal som arbetar direkt med familjerna ha nytta av utvärderingen.

Utvärderingen har gjorts av Marie Sjömar, socionom vid UFFE under handledning av Ulf Hyvönen, forskningschef.

Metod och metodreflektion

Flera olika insamlingsmetoder har använts i utvärderingen. Enkätundersökningar har använts för att få en bred generell bild av olika aktörers erfarenheter. För att få en djupare förståelse för olika erfarenheter har även intervjuer genomförts. I huvudsak utgår utvärderingen från ett socialsekreterarperspektiv även om också andra aktörer kommer till tals, både i form av semistrukturerade intervjuer och i enkätform. För att fånga både förväntningar och erfarenheter har datainsamlingen gjorts vid flera olika tillfällen under tidsperioden juni 2006 – augusti 2007.

Tidpunkt	Metod och informant	Besvarar frågeställning
Maj 2006	Inläsning av arbetsmaterial från utbildningstillfällena med socialarbetarna.	Delvis fråga 1 och 2.
Juni 2006	Gruppintervju 1. socialsekreterare	Delvis fråga 1, 2, 3 och 5.
Augusti 2006	Gruppintervju 1. enhetschefer	Delvis fråga 1, 2, 3 och 5
Januari 2007	Gruppintervju 2. socialsekreterare	Delvis fråga 1, 3 och 5
Mars 2007	Enkät till politikerna	Delvis fråga 1 och 6

Mars 2007	Enkät till rektorena	Delvis fråga 1 och 6
April-Maj 2007	Enkät till socialsekreterare och enhetschefer	Delvis fråga 1, 2, 3 och 5
April-Maj 2007	Gruppintervju med ”Utförare”	Delvis fråga 1, 4 och 6
April-Maj 2007	Intervju med politiker	Delvis fråga 1 och 6
April-Maj 2007	Intervju med rektor	Delvis fråga 1 och 6
Maj 2007	Intervjuer med socialsekreterare	Delvis fråga 1, 3, 4 och 5
Juni 2007	Gruppintervju 2. med enhetschefer	Delvis fråga 1, 3, 4 och 5
Augusti 2007	Intervju med utbildaren	Fråga 1.
Löpande	Inläsning av projektets dokumentation	Fråga 1.
Löpande	Observatör i referensgruppen	Fråga 1 och 3

Gruppintervjuer har gjorts vid två olika tillfällen med sju socialsekreterare. Dessa kommer från samtliga fem enheter som arbetar med barn- ungdom och familj, Syd/Nord, Väst, Ersboda, Ålidhem samt från Ungdomsgruppen. De intervjuades i juni 2006 samt i januari 2007. I januari var tre av de sju socialsekreterarna frånvarande. I maj 2007 gjordes individuella intervjuer med samtliga sju socialsekreterare. Urvalet har slumpats fram men har styrts såtillvida att socialsekreterare med olika lång erfarenhet, av båda könen och från alla arbetsgrupper skulle finnas med i intervjugruppen. I en av arbetsgrupperna slutade den valda personen och ersattes då av en som arbetsgruppen utsåg. Urvalet i sekreterargruppen i den här studien är inte representativt för den stora gruppen i annan mening än att där ingår personer från alla fem arbetsgrupperna.

Två gruppintervjuer har också gjorts med enhetscheferna för dessa fem arbetsgrupper i augusti 2006 och i juni 2007. Vid den andra intervjun var två av enhetscheferna frånvarande.

En gruppintervju med sex ”utförare” från kommunens öppenvårdsresurs ”Banken”, gjordes i april 2007. Det var ett urval av personer från Skogsdungen, Familjeteamet, Resursenheten, Vesta öppenvård och Familjepedagogerna. Urvalet gjordes av enhetscheferna vid dessa olika verksamheter som fick i uppdrag att fråga någon som hade en längre tids erfarenhet av arbetet.

Samtliga socialsekreterare och enhetschefer fick i april-maj 2007 svara på en enkät om upplevda effekter av och inställning till BBIC systemet. Enkäten skickas ut till 56

personer och besvarades av 47, vilket ger en svarsfrekvensen på 84 %. Enkäten har till viss del utformats med hjälp av de frågeställningar som finns i ”Den internationella BBIC/LAC-enkäten”². Ett urval av frågeställningar har gjorts och dessutom har en del lagts till för att fånga upplevelser som anses viktiga för att besvara frågan om hur socialsekreterarna /enhetscheferna upplever det nya jämfört med det gamla.

En enkät skickades ut till samtliga politiker i socialnämndens IFO-utskott i mars 2007. Av 10 ordinarie ledamöter samt ersättare besvarade 9 enkäten. En fördjupande intervju gjordes i maj 2007 med en politiker med lång erfarenhet av arbete i socialnämnden.

En enkät skickades också ut till samtliga rektorer i kommunen i mars 2007. Totalt 94 enkäter som besvarades av 70 rektorer, vilket ger en svarsfrekvens på 74 %. En uppföljande intervju gjordes också med en av rektorerna. Denne slumpades ut bland dem som anmält sig villiga till att delta i en intervju.

Protokoll från projektorganisationens olika möten och eget deltagande i referensgruppens möten har också utgjort material i utvärderingen. Dessutom har en intervju gjorts med utbildningssamordnaren för BBIC i augusti -07 för att få information om vilka aktiviteter som har bedrivits i projektet.

Fokus i utvärderingen utgörs av olika intressenters *upplevelser och uppfattningar* av implementeringen och dess effekter, där socialsekreterarnas/enhetschefernas upplevelser utgör huvudfokus. Klienternas upplevelser av BBIC har överhuvudtaget inte beaktats. Det görs heller inte någon granskning av genomförda utredningar eller ”objektiv” mätning av BBICs effekter.

För att analysera materialet tillämpas de begrepp Alexandersson (2006) använder sig av i sin avhandling om implementering av systematisk dokumentation i socialtjänsten, *Vilja, Kunna, Förstå*. Dessutom används begreppet *kontextuell osäkerhet* som Johansson (2004) utgår ifrån i sin utvärdering av socialstyrelsens BBIC-projekt. (se. vidare tolkningsram i kapitel 5) för att ytterligare tolka implementeringens förutsättningar.

Utvärderares egen relation till utvärderingsobjektet/subjektet är inte ointressant. Jag har själv arbetat som socialsekreterare i den organisation som är i fokus för utvärderingen. Det är alltså mina tidigare kollegor och även min tidigare arbetsledning som studeras. Ett förhållande som kan ses både som en styrka och en svaghet för utvärderingen. En styrka för att jag bär med mig en förförståelse och känner det arbete som utförs och en svaghet för att det finns en risk för en överdriven försiktighet i det kritiska förhållningssättet gentemot kollegor/arbetsledning.

---

² Enkät som utformats av lektor Evelyn Khoo, Institutionen för socialt arbete, Umeå universitet.

2. BBIC I UMEÅ KOMMUN

Sommaren 2004 tog socialtjänstledningen beslut om att införa BBIC i Umeå socialtjänst. En arbetsgrupp utsågs med arbetsledare, socialsekreterare samt IT-ansvariga och implementeringen av BBIC planerades till 2006.³ I ett protokoll från 2005-06-22 skriver arbetsgruppen: *Eftersom socialtjänsten strävar efter att vara en lärande organisation och vi strävar även efter en kunskapsbaserad socialtjänst är det viktigt att man tar var på det som händer i BBIC-arbetet. I minnesanteckning från 2005-09-27 skriver arbetsgruppen som svar på frågan om hur efterfrågat BBIC är; att politikerna har sett olikheter i socialsekreterarnas arbete och undrat över detta, att ledningen har efterfrågat enhetlighet och uppföljning, att socialsekreterarna har sökt struktur och ramar inom grupperna men ej över gränserna och att brukarna i viss mån kan sägas vara intresserade. Umeå kommun skulle också fungera som remisskommun till Socialstyrelsen. Kommunen har på olika sätt varit involverad i socialstyrelsens BBIC-projekt långt innan implementeringen av BBIC startade i Umeå. Bl.a. har några medarbetare på UFFE deltagit i utvärderingen av Socialstyrelsens BBIC-projekt genom att studera barns delaktighet och medbestämmande i utvärderingsmötena vilket är en del av BBIC-systemet (Rasmusson, Hyvönen och Mellberg, 2004).*

Projektorganisationen

I handlingsplanen för införandet av BBIC⁴ skrivs att BBIC-implementeringen kan ses som ett projekt under en begränsad tid med särskilda resurser på en årsarbetare och en summa för utbildning samt en särskild projektorganisation. I praktiken har projektet haft pengar till 1,25 årsarbetare under 2006 och 1,0 under 2007 som använts till utbildarna i projektet samt en summa pengar för utvärderingen.

I projektledningen ingick inledningsvis projektledaren som också är socialchef, verksamhetsansvarige som är en av områdescheferna för barn- och unga, IT-ansvarig, driftsansvarig, forskningschef och "kärntruppen" som bestod av fyra utbildare. Projektledningen skulle leda och samordna arbetet i projektet och de har träffats kontinuerligt ca en gång i månaden. Efter en tid lämnade forskningschefen och de två IT-representanterna projektledningen och de har därefter deltagit i vissa möten. Dataföretaget WM-data lyckades inte leverera det datasystem som tidigare utlovats utan det har skjutits på framtiden.

I samband med projektstarten formerades också två olika arbetsgrupper, "kärntruppen" och "referensgruppen". Kärntruppen bestod inledningsvis av de fyra utbildarna varav en har varit utbildningssamordnare. I varierande grad har även projektledaren deltagit i kärntruppens möten. De fyra utbildarna har deltagit i socialstyrelsens utbildning och därefter har de utformat och samordnat en lokal utbildning och utbildat olika aktörer.

---

³ Socialtjänsten handlingsplan 2006-01-20

<http://www.intranet.umea.se/download/18.53fcf11c10e6d3a2def8000721/HandlingsplanBBIC3+2.doc>

⁴ Socialtjänsten handlingsplan 2006-01-20

<http://www.intranet.umea.se/download/18.53fcf11c10e6d3a2def8000721/HandlingsplanBBIC3+2.doc>

Utbildarna har också deltagit i ett nätverk där de har bytt erfarenheter med representanter från tre kommundelar i Göteborg samt med Nyköpings kommun, kommuner som också har arbetat med implementering av BBIC. Utbildarna har även arbetat med en anpassning av befintliga dokumentationsmallar till BBIC och i vissa fall har även små justeringar gjorts i BBICs utredningsmall efter godkännande från Socialstyrelsen.

Ett drygt halvår efter införandet av BBIC förändrades ”kärntruppen” och två av utbildarna slutade, en av dessa ersattes av en ny utbildare. Efter ytterligare en tid bytte utbildningssamordnaren arbetsplats och dennes samordningsansvar gick över till en av de två utbildarna som var kvar. Den tidigare utbildningssamordnaren har dock fortsatt delta i projektledningsmötena och fortsatt handleda enhetscheferna.

En referensgrupp med en socialsekreterarrepresentant från varje enhet och utbildarna och områdeschefen har träffats en gång i månaden. (Ytterligare aktiviteter beskrivs i kapitel 4.)

3. TOLKNINGSRAM

En referenspunkt för utvärderingen har Johanssons (2004) studie om förutsättningarna för att införa BBIC i några svenska kommuner varit. En annan har varit Alexanderssons (2006) avhandling om implementering av metoder för systematisk dokumentation, uppföljning och utvärdering i socialtjänstens individ- och familjeomsorg. När tiden för utvärderingen började gå mot sitt slut blev det också alltmer tydligt att BBIC-implementeringen kan liknas vid ett lärande- och kunskapsutvecklingsprojekt, varför det även finns en del referenser som berör detta.

Vad kräver BBIC för förutsättningar?

Johansson (2004) har studerat förutsättningarna för att införa BBIC i några svenska kommuner. Det har visat sig att vissa idéer eller koncept lätt tas upp och tillämpas utan några stödinsatser medan andra trots omfattande stöd verkar självdö. Han menar att det är attraktionsgraden hos politiker och socialtjänstemän som ytterst bestämmer hur det går, det måste generera ett värde men också vara så flexibelt att det kan anpassas till miljön där det ska verka. Att alla blir insatta i vad BBIC innebär men också att exempelvis de administrativa delarna av BBIC anpassas till de lokala förutsättningarna.

Johansson (a.a) menar också att det är viktigt att det finns en vilja och en motivation att införa BBIC hos de olika aktörerna, att det finns kunskap och en realistisk tidsplan hos genomförarna. Det tar oftast lång tid och det behöver tilldelas extra resurser. Det är också viktigt att det finns en ledning som kan skapa legitimitet, gärna med personer som har viktiga positioner i den permanenta organisationen för att minska osäkerhet vid konflikt mellan projektet och den permanenta organisationen. Andra viktiga delar är att det finns en eftervård och förvaltning när det börjar gå rutin i arbetet samt att det inte finns konkurrerande projekt eller stora förändringar.

Johansson (a.a) använder sig av begreppet kontextuell osäkerhet vilket innefattar både en vertikal och en horisontell osäkerhet. Den vertikala osäkerheten står för villkoren för projektets genomförande, det som handlar om styrning och kontroll av projektet och den horisontella osäkerheten handlar om det operativa genomförandet och samarbetet med projektets omgivning. En låg grad av kontextuell osäkerhet innebär att energi kan ägnas åt att genomföra projektet.

Johansson (a.a) lyfter fram faktorer som har varit viktiga vid implementeringen av BBIC i försökskommunerna. Dessa är:

1. Kännedom om objektet samt vilja och förmåga att genomföra förändringen
2. Projektets organisationsform såsom auktoritet, status och kompetens och därmed makten över implementeringsmiljön samt miljöns mottaglighet
3. Kontextuell osäkerhet (entydigt stöd från uppdragsgivaren, och samarbetspartners)

En implementeringsteori inom Human Service Organizations (HSO) Alexandersson (2006) gör ett försök att beskriva vissa områden och aspekter som kan utgöra en del av en implementeringsteori för HSO (organisationer som består av människor som arbetar med andra människors välfärd), och som kan vara viktiga att beakta i samband med en intervention. Åtta områden identifieras;

1. *Programteorins giltighet.*

Vad ska interventionen leda till på kort och på längre sikt och hur ska den genomföras? Finns substansfel och/eller genomförandefel? Är det i teorin överhuvudtaget möjligt att nå dit man vill och på det sätt man har tänkt genomföra det. Human Service Organizations (HSO) består av tre olika domäner eller grupper. Inom socialtjänsten skulle det kunna motsvaras av politiker, ledning och socialarbetare och det är en löst kopplad organisation vilket innebär att socialsekreteraren har ett relativt stort handlingsutrymme. Organisationens förmåga att styra och påverka det sociala arbetet måste till stor del utgöras av normativ kontroll, d.v.s. gemensamma värderingsdiskussioner. Alexandersson (2006) menar att organisationer som ex. socialtjänsten består av personer vars handlingar, motiv, normer och värderingar har betydelse för hur arbetet organiseras. Handlingarna måste bl.a. gå att försvara moraliskt eftersom de får moraliska konsekvenser för klienterna. Hon använder sig av tre begrepp som är viktiga att ta upp för att förstå de olika aktörerna i organisationen

Förstå handlar om att känna till och begripa vad interventionen innebär, besluten måste vara förpliktigande (dvs. inte symboliska) då det annars försvårar implementeringen. Utbildning, information och övning är viktiga under hela processen. Förstå kan också handla om att i praktiken lära om invanda arbets sätt.

Kunna handlar om resurser och förmåga. Det kan vara ekonomiska resurser, kompetent personal, en stabil personalgrupp, strukturer, rutiner, ansvarsfördelning etc. Genomförarna behöver också få kontinuerligt stöd och handledning av en intresserad organisation. Övertygande och resursstarka personer är viktiga

Vilja handlar om personliga motiv, intressen och handlingar. Personlig tillfredsställelse bör stämma överens med organisationens intressen. Upplevelsen av att arbetet leder till ett positivt resultat kan ha betydelse för om implementeringen lyckas.

2. *Planering och förberedelser*

Formella beslut är inte tillräckligt, socialsekreterarna behöver involveras. En kombination av bottom up- och top down-perspektiv är troligtvis positiv för implementeringen. Organisationen och ledningens engagemang och aktivitet är viktig. Andra aspekter av vikt är arbetsplatsens förändringsbenägenhet och om det finns en tro på att arbete och organisation går att förändra.

3. *Insatsen*

Den intervention som ska göras bör vara tydligt utformad och relevant för arbetet, den bör också stämma överens med socialsekreterarens uppfattning och erfarenhet av det sociala arbetet. Alltför tidskrävande metoder för systematisk

dokumentation har varit svåra att implementera. Finns teknisk support är det viktigt att den fungerar.

4. *Klienterna*

Klienternas åsikter, motiv och handlingar påverkar också mötet och därmed implementeringen.

5. *Den implementerande organisationen och efterhandskontroller*

Alexandersson (2006) hänvisar till tidigare studier⁵ som visar att den implementerande organisationens eller projektorganisationens relation till den ordinarie verksamheten har betydelse. En löst knuten projektorganisation skapar mer utrymme för kreativitet, än med en fast knuten projektorganisation men det blir svårare att återföra erfarenheterna till den ordinarie organisationen. En fast knuten projektorganisation, vilket innebär att projektet utförs i det ordinarie arbetet, har mindre problem med implementeringen i det ordinarie arbetet.

6. *Andra samtidiga interventioner*

Även här hänvisar Alexandersson (2006) till tidigare studier⁶ som visar att andra samtidiga projekt eller stora förändringar som genomförs i organisationen försvårar implementeringen, som dessutom inte bör ske i hela organisationen på en gång.

7. *Reformbärare och andra intresseorganisationer*

Agerandet hos den myndighet eller organisation, som har ett intresse av att implementeringen genomförs, kan påverka om implementeringen lyckas. Även agerandet hos andra intressegrupper som agerar utifrån egna intressen kan påverka implementeringen.

8. *Det omgivande samhället, medborgarnas attityder och marknadens ageranden*

Socialtjänsten är inte isolerad från omgivningen som har betydelse för hur organisationen uppfattas och formas.

En kunskapsbaserad socialtjänst

Från många olika håll ställs krav på att socialsekreterarnas arbete ska bygga på kunskap och beprövad erfarenhet. (Socialstyrelsen 2006, Umeå kommuns socialtjänstplan 2007) Socialstyrelsen (2006) skriver att kunskapsbaserat socialt arbete innebär att socialsekreteraren på ett kritiskt sätt ska använda kunskap hämtad från forskning och praktik samt genom att reflektera kring och kritiskt följa det egna arbetet och utveckla ett yrkeskunnande.

I nationell handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården (SOU 2005:81) skrivs *En av förutsättningarna för att målsättningen om en social barn- och ungdomsvård som i allt högre utsträckning vilar på kunskap och beprövad erfarenhet skall kunna uppfyllas är att personalen har en god utbildning och att kraven på kompetens är tydliga.*

---

⁵ Johansson m.fl. (2000) och Johansson (2004)

⁶ Karlsson (1992), Ahlberg & Leissner (1996)

Grundutbildningen bör enligt kommitténs mening kvalificera för självständigt arbete inom den sociala barn- och ungdomsvården. När det gäller mer specifikt kompetens för kvalificerat barnvårdsarbete. Framförallt inom områdena utredning och intervention, är det kommitténs uppfattning att sådana arbetsuppgifter i de allra flesta fall förutsätter några års yrkespraktik efter grundutbildning i kombination med kvalificerad handledning, mentorskap samt återkommande fort- och vidareutbildning.

En av BBICs grundprinciper är att arbetet ska bygga på teorier och forskning från flera discipliner och praktikens egen beprövade erfarenhet. Det innebär att socialsekreteraren i sitt arbete på ett kritiskt sätt ska använda kunskap hämtad från forskning och praktik om barns och föräldrars behov och resultat från olika insatser. Det innefattar även att reflektera och kritiskt följa upp det egna arbetet för att utveckla yrkeskunnandet. (Socialstyrelsen, 2006)

Westerberg (2004) skriver att lärandeprocesser i organisationer kan beskrivas på flera olika sätt. Förutom ett mer individfokuserat perspektiv kan man ha ett socialt och kulturellt perspektiv på lärandet. Hon hänvisar bl.a. till Programmet för nationellt stöd till kunskapsutveckling i socialtjänsten där man refererar till Ellström (1996) ”Ett kontextuellt perspektiv ser inte kunskap och lärande som något enbart intellektuellt, utan som en social process. Kunskap och förmågor i yrket skaffar man sig eller vidareutvecklar som en integrerad del av utvecklandet av yrkeserfarenhet, yrkesroll och yrkesidentitet (Socialstyrelsen, 2000, s.52)

Att lärandet kan ske i en process med inslag av kollegialt lärande är en av erfarenheterna från Klaraprojektet som var ett utvecklingsprojekt om sociala barnvårdsutredningar inom Umeå kommuns socialtjänst 1998-1999. (Hyvönen och Forsgren 2000) Där handlade lärandet till stor om ”learning by doing, eller kanske snarare om ett växelspel däremellan, mellan genomförande och eftertanke, mellan handling och reflektion” (a.a.s.128). I projektet pekar man också på två viktiga förutsättningar för den läroprocessen i form av *reflektionstid* och *reflektionsrum*.

Westerberg (2004) hänvisar till tidigare forskning om förutsättningar för en god lärandemiljö där arbetsmiljön är grundläggande. De olika faktorerna som lyfts fram är;

- Ett gott arbetsklimat på arbetsplatsen
- Upplevelse av delaktighet i verksamheten
- Organisationens stöd för lärande och utveckling
- Möjligheter att prova nya metoder
- Möjlighet till reflektion i jobbet
- Feedback från arbetskamrater och chefer

4. RESULTAT

I detta kapitel beskrivs resultat från insamlat material med utgångspunkt i de frågeställningar som har legat till grund för utvärderingen.

Vilka aktiviteter har bedrivits i projektet?

I detta avsnitt beskrivs i första hand de aktiviteter som riktats mot socialsekreterarna och andra viktiga aktörer i deras omgivning. Aktiviteter inom projektledningen och i ”kärntruppen” finns inte med i denna beskrivning utan återges till viss del i det tidigare avsnittet om projektorganisationen.

Utbildnings- och informationsinsatser

Enhetscheferna har utbildats vid tre olika tillfällen och är den grupp som har fått mest utbildning. Syftet var att de skulle vara ytterst ansvariga för arbetet med BBIC i sina arbetsgrupper och kunna fungera som handledare för socialsekreterarna. Alla socialsekreterare erbjöds en utbildning i sex halvdagar under våren 2006. Även familjepedagoger och personal från Skogsdungen, som arbetar med utredningar och omsorgsbedömningar, deltog i samma utbildning. En lika omfattande utbildning har även getts till socialsekreterarna i kommundelsnämnderna.

Anpassade utbildningar eller informationsinsatser har också getts till socialnämnden, IFO-cheferna i kommundelarna, socialsekreterarna i vuxengruppen, försörjningsstödgruppen, mottagningsgruppen, resursenheten som arbetar mot familjehem, HVB-hem och kontaktpersoner samt till familjerätten och till de socialsekreterare/socialarbetare som arbetar i kommunens öppenvård. Även företrädare från kranskommunerna, ungdomshälsan, öppna förskolan, elevhälsan och familjehemmen samt skolenhetschefer, rektorerna i för- och grundskolan har fått information. Länsstyrelsen och övriga kommuner i Västerbotten och Norrbotten har också informerats av utbildarna.

Socialsekreterarna och annan personal inom Barn-, unga och familj (BUF) har också deltagit i två halvdagar med olika typer av information om BBIC, dels en kortare information om utvärderingen samt en föreläsning om BBIC i Sverige samt dess motsvarighet i Canada, England och Australien.

I enkäten i maj 2007 svarar en majoritet (79 %) av socialsekreterarna/enhetscheferna att de har fått utbildning i BBIC under 3-6 dagar, 17 % har fått utbildning i 1-2 dagar, 2 % har fått mer än 6 dagar och 2 % har inte fått någon utbildning alls.

Andra stödinsatser

En referensgrupp med en socialsekreterarrepresentant från varje arbetsgrupp, utbildarna och områdeschefen har träffats en gång i månaden. Inledningsvis var projektledaren ordförande på mötena med den uppgiften övertogs efter några månader av verksamhetschefen. I referensgruppen har projektledningen lämnat information om olika aktiviteter som har pågått och socialsekreterarna har kommit med synpunkter och

delat med sig av olika erfarenheter. Till övervägande del har det varit diskussioner kring hur formulären ska användas. Det har fungerat olika bra i de olika arbetsgrupperna. En del har stora problem med teknik och att få utrymme att diskutera BBIC-systemet, medan andra har regelbundna metodträffar där de utvecklar arbetet med BBIC. Vissa av arbetsgrupperna har varit dåligt representerade i referensgruppen och våren 2007 fattade referensgruppen beslut om att inte mötas lika frekvent, då man uppfattade att det inte fanns ett så stort behov av det.

Under hösten 2006 startade ”BBIC- verkstad”, en fast tid varje vecka då socialsekreterarna har haft möjlighet att träffa en av utbildarna samt andra kollegor för att ställa frågor och utbyta erfarenheter. Efter ett par månader fattades det dock beslut om att lägga ner verkstan eftersom socialsekreterarna valde att komma till utbildaren vid andra tillfällen med sina frågor än under ”verkstadstiden”.

Utbildarna i projektet har haft uppföljning efter utbildningen i samtliga socialsekreterargrupper vid minst ett tillfälle. Utbildningssamordnaren har dessutom erbjudit stöd till enhetscheferna vid särskilda träffar ca en gång i månaden

En hemsida har lagts upp på kommunens intranät där socialsekreterarna har kunnat hämta information om BBIC samt ställa frågor till utbildningssamordnaren som skrivit in svar på hemsidan. Nästan inga frågor har dock ställts.

Socialsekreterarna har också getts tillfälle att träffa en socialsekreterare från Helsingborg med längre tids erfarenhet av BBIC. Hon har då svarat på frågor och delgivit sina erfarenheter från sitt arbete med BBIC.

Vilka förväntningar fanns hos socialsekreterare och enhetschefer på att utreda, planera och följa upp enligt BBIC?

Följande avsnitt berör frågeställningen om vilka förväntningar enhetschefer och socialsekreterare hade när arbetet med BBIC påbörjades. Hur för systemet viktiga aktörer förstår och uppfattar motiven samt hur ens egen förväntan och motivation ser ut för implementeringen av systemet har betydelse för implementeringen. (jfr. Johansson, 2004 och Alexandersson 2006).

Förväntningar hos socialsekreterarna

Under utbildningen i april-juni 2006 får samtliga socialsekreterare som deltar i utbildningen svara på frågan om vilka förväntningar de har på BBIC. En hel del positiva förväntningar uttrycks. Socialsekreterarna förväntar sig bl.a. att BBIC ska ge en tydlighet, enhetlighet och struktur för arbetet, att barnets behov ska bli tydligare och en större delaktighet från familjerna. Andra delar som lyfts fram är att de förväntar sig få ett verktyg för att göra bättre uppföljningar. Dessutom tror flera socialsekreterare att deras egen arbetsituation ska bli bättre och att arbetet ska förenklas; ”något att hålla sig till när det blir kaotiskt” eller ”lättare att prioritera och se vad som är viktigt”.

Några av socialsekreterarna uttrycker dock en del farhågor. De lyfter fram en oro för att det ska innebära ett merarbete som kommer att ta längre tid och vara resurskrävande.

Någon menar att det kan innebära en ”byråkratisering” av arbetet med en ökad styrning, mycket formulär och att det kommer att begränsa dem i arbetet. I intervjun i juni-06 anser en del att de redan gör bra utredningar och att det upplevs som en belastning att lägga ner så mycket tid på att lära sig ett system som de inte har efterfrågat.

Socialsekreterarna uppfattar att motivet till BBIC är att barnet ska tydliggöras bättre i utredningarna och att arbetet det ska bli lika över hela landet. Andra motiv som socialsekreterarna har uppfattat är att ”ledningen” förväntar sig att de ska göra bättre bedömningar så att de direkt hittar rätt insats som också är kort så att kostnaderna minskar. Någon upplever dock att ”ledningen” är splittrad och att alla inte tycker BBIC är lika viktigt.

Förväntningar hos enhetscheferna

Enhetscheferna är positiva till att BBIC införs och man tror att det kommer att bli ett hjälpmedel i arbetet där barns behov kopplas samman med föräldraförmågan på ett tydligt sätt. Man förväntar sig ordentliga genomförandeplaner och uppföljningar där man tittar på syftet med insatsen. De tror att det kommer att bli lättare för dem att följa handläggarnas arbete och vara ett stöd för dem. Någon menar också att det kommer att bli en ökad förståelse från exempelvis skolan om vad socialsekreterarna gör och att det kan leda till en professionalisering av arbetet.

Enhetscheferna menar att införandet av BBIC är ett direktiv från ”ledningen” och att det dessutom finns en önskan från socialsekreterarna om en struktur för det sociala arbetet, även om det kanske inte har varit just BBIC. Ett annat viktigt motiv är att få en enhetlighet och en utredningsmall som gäller alla. Ytterligare ett motiv är att kunna följa upp biståndet på ett bra sätt. Dessutom har det funnits kritik från politikerna i IFO-uskottet om att utredningarna har haft ojämn kvalitet. Samtidigt har det pågått ett utvecklingsarbete när det gäller utredningsarbetet i vissa av arbetsgrupperna och en av enhetscheferna menar att de har gjort bra utredningar och ger bra bistånd i jämförelse med många andra kommuner.

Enhetscheferna har också en del farhågor och några uttrycker att det kan innebära att det kommer att ta längre tid och bli ett merarbete för socialsekreterarna som redan idag är hårt arbetstunga. Man uppfattar också att motivationen hos socialsekreterarna är varierande, det finns en del motstånd till det ökande antalet formulär i arbetet. Ett annat orosmoment är att datasystemet inte är anpassat vilket försvårar arbetet. Flera upplever också att det kommer att bli svårt att fungera som handledare på det sätt som det är tänkt, att de skulle behöva mer tid för att läsa och gå igenom utredningar.

I enkätundersökningen som genomförs i maj 2007, ett år efter införandet av BBIC-systemet, uppger 30 % av socialsekreterarna/enhetscheferna (N=47) att de var mycket positiva till BBIC-systemet när de skulle börja arbeta i enlighet med det, 34 % var ganska positiva, 25 % var neutrala och 11 % var ganska negativa.

Vilka upplevelser har socialsekreterare och enhetschefer av att arbeta enligt BBIC? Avsnittet innehåller aspekter av utrednings och biståndsarbetet som socialsekreterarna lyft fram i intervjuerna och som efterfrågats i enkäten.

Utredningsplanering och utredning

En majoritet (70 %) av de 37 socialsekreterare som har erfarenhet av arbetet även innan BBIC infördes, anser att det stämmer mycket/ganska bra att BBIC har ökat kvalitén i utredningsplaneringarna jämfört med tidigare. Ca 19 % anser att det varken stämmer bra eller dåligt och 3 % att det stämmer ganska dåligt. I intervjuerna säger flera att det förtydligar och ger en struktur för utredningen samtidigt som det ger en möjlighet till en nödvändig avgränsning. Det faktum att alla använder sig av samma dokument och utgår från behovsområdena och triangeln menar en del kan skapa förutsättningar för en gemensam kunskapssyn och en ledning i vad socialsekreteraren ska ta reda på.

Strukturen kan också upprätthållas på så sätt att de bestämda behovsområdena och dess innehåll fungerar som en "checklista". Trots dessa positiva erfarenheter är utredningsplaneringarna något som fler socialsekreterare kan prioritera bort när de har för mycket att göra eller p.g.a. att det kan kännas svårt att göra en utredningsplanering när arbetet inledningsvis består av akuta insatser.

-Sedan är inte BBIC gjord för de här akuta grejerna när man gör omedelbara grejer för då kan man inte göra den här utredningsplanen, inhämtandet och analysen. Då går man på beslutet direkt, det här måste vi göra nu och då blir det lite bakvänt på något sätt. Att börja göra en utredningsplanering när ungen redan är placerad.

Drygt hälften av socialsekreterarna/enhetscheferna (N=37) anser att kvalitén har ökat när det gäller utredningarna, men en relativt stor andel, 37 % anser att det varken stämmer bra eller dåligt.

En majoritet (84 %) av socialsekreterarna/enhetscheferna (N=47) anser att det stämmer mycket/ganska bra att BBIC hjälper dem att få en tydligare bild av barnets behov och 89 % tycker att det stämmer mycket/ganska bra att BBIC sätter fokus på barns utveckling. 81 % upplever att det stämmer mycket/ganska bra att de får hjälp att utreda föräldraförmågan. Drygt 85 % anser att det stämmer mycket/ganska bra att de har hjälp av BBIC för att se kopplingen mellan barns behov, föräldrarnas förmåga och familj och miljö.

Ungefär 74 % tycker att det stämmer mycket/ganska bra att BBIC hjälper dem att identifiera och dokumentera styrkor i föräldraförmågan och mer än hälften anser att det stämmer mycket/ganska bra att BBIC är ett bra verktyg för att stärka föräldraskapet. Några av de intervjuade lyfter fram det positiva med triangeln och tydligheten med behovsområdena som en möjlighet att stärka föräldraskapet.

En av de intervjuade socialsekreterarna menar dock att man måste lära sig att lyfta fram de goda föräldraförmågorna som finns. Fokus har hittills legat på de bristande föräldraförmågorna, något som är en konsekvens av att man har plockat bort de

behovsområden där det inte finns bekymmer och då har man missat att beskriva allt det som fungerar.

Triangeln används i olika stor utsträckning av grupperna och de enskilda socialsekreterarna. Flera har positiva erfarenheter och känner sig bekväma med att använda den i mötet med föräldrar medan andra känner sig osäkra. En av socialsekreterarna berättar att hon inte hunnit förbereda sig inför mötet med föräldrarna så lämnar hon den, däremot använder hon den i samband med dokumentationen. Flera av de intervjuade anser att det är ett pedagogiskt sätt att tydliggöra barns behov samt var styrkor och brister finns.

-Vi ritar på gruppträffarna när vi ska presentera ett ärende. Triangeln känns väldigt tydlig, vilka områdena är och vad man kan se. Jag känner mig bekväm med triangeln, jag har den framme på skrivbordet och när jag pratar med föräldrar i telefon kan jag fokusera på den, och det vet jag att många i gruppen gör. Vi har den i besöksrummen och när vi träffar föräldrarna kan vi använda den.

Struktur och dokumentation

De flesta (79 %) anser att BBIC bidrar till att skapa en enhetlighet och struktur åt dokumentationen. De olika behovsområdena löper som en röd tråd från utredning till uppföljning av eventuella insatser. Flera av de intervjuade menar att eftersom behoven konkretiseras i tydliga mätbara mål är det också lättare att följa upp och utvärdera biståndsinsatser.

-...vid överväganden så tittar man ju på genomförandeplan, vilka mål har uppnåtts. En sådan struktur har man ju aldrig haft förut, att kunna konkretisera i en genomförandeplan, det är ju det som är så jobbigt, hur skriver man för att kunna utvärdera saker och ting, man har hamnat på en övergripande nivå som är omöjlig att utvärdera. Här har man fått hjälp att formulera vardagsnära saker som man kan följa upp. Där har hjälpen varit enorm vad gäller uppföljning och utvärdering av bistånd. Det har vi saknat länge.

Det finns dock en del kritik mot dokumentationssystemet i det att man tycker att det är för omfattande. Av socialsekreterarna/enhetscheferna anser 79 % att påståendet "BBIC innebär ifyllande av en massa formulär" stämmer mycket/ganska bra. Flera socialsekreterare berättar att det tar mycket tid att skriva. En hel del papper genereras som föräldrar ska gå igenom vilket ibland vållar en del problem och en del av socialsekreterarna ställer sig frågande till om det är nödvändigt med ett så omfattande utredningsformulär för att man ska kunna vara tydlig i bedömningen. En av socialsekreterarna säger:

-...det blir sådana mastodontdokument som föräldrarna inte orkar läsa. När jag skulle delge min 20-sidiga utredning "men kan du dra den en gång till muntligen, jag orkar inte läsa.,Ddet är en psykisk sjuk mamma som knappt orkar ta sig igenom en A4-sida. Här kommer jag med den här "bibban", "här varsågod och läs", även om vi har gått igenom det innan.

Framförallt när det gäller utredningsdokumentet har flera svårt med både strukturen och omfattningen. En del av de intervjuade säger att de försöker hitta genvägar och förenkla dokumentationen när det gäller familjer med mindre omfattande problematik som ansöker om bistånd.

-...vi håller på att utveckla och kanske ta fram nya dokument där det behövs, exempelvis kan det vara en ansökan om en kontaktperson och då bör vi kunna använda ett A4 tänker jag, och bara kort skriva ner situationen och behovet som framställs i ansökan och bevilja en insats utan att använda det här mastodontdokumentet...

Av socialsekreterarna/enhetscheferna anser 78 % att påståendet ”BBIC innebär att det blir mycket upprepningar i dokumenten” stämmer mycket/ganska bra. Även politikerna i IFO-utskottet tycker att det blir mycket upprepningar, även om det har blivit bättre med tiden. Flera av socialsekreterarna berättar att de har problem med att skriva i utredningsdokumentet, samtidigt som en del kan se att det går bättre ju fler utredningar de gör.

-Ja, jag ska sitta och skriva ihop den och jag har flyttat fram och tillbaka och jag har flyttat dit och jag har flyttat hit, ”men där ska det inte vara, och ska det här vara med överhuvudtaget?” och så...ja, man fastar i formulären.

Några av de intervjuade socialsekreterarna tycker att det är svårt att stycka upp texten under olika rubriker i utredningarna, att viktig information kan gå förlorad när ett samtal inte kan återberättas i sin helhet, en berättelse där saker kommer i en viss följd.

-Jag skulle gärna vilja ändra i formuläret så att barnsamtalen får stå kvar i sin helhet, när man exempelvis använder Frida- eller Emmadockor. Alla delar hänger ihop, alla delar hör ihop och när man sedan gör den här uppstyckningen så blir det inte riktigt bra.

Planering och uppföljning

Av socialsekreterarna och enhetscheferna (N=37) anser 50 % att dets stämmer mycket/ganska bra att BBIC har ökat kvalitén i planeringen av insatserna, 29 % anser att det varken stämmer bra eller dåligt och 18 % vet inte. Av samma grupp anser 62 % att det stämmer mycket/ganska bra att kvalitén i uppföljningarna har ökat, 14 % anser att det varken stämmer bra eller dåligt och 24 % vet inte.

På vilket sätt upplever berörda aktörer att utförandet av insatserna har påverkats av BBIC?

Drygt hälften av socialsekreterarna och enhetscheferna tycker att det stämmer mycket/ganska bra att BBIC stärker kvalitén i insatserna, 29 % anser att det varken stämmer bra eller dåligt och 12 % vet inte om det har påverkat kvalitén. I intervjuerna framkommer att flera tycker att det är för tidigt i processen för att de säkert ska kunna uttala som om BBIC har påverkat insatserna. En av socialsekreterarna menar att det kan vara svårt att avgöra vad som påverkar, idag finns betydligt större möjlighet till differentierade insatser att välja på än vad det gjorde för tio år sedan vilket ökar möjligheterna till rätt insats.

Ca 70 % tycker dock att det stämmer ganska/mycket bra att BBIC hjälper dem att följa upp insatserna. Några av de intervjuade socialsekreterarna säger att det är så tydligt i genomförandeplanen vad insatsen ska syfta till och vem som ska ansvara för vad vilket underlättar vid uppföljningen av insatsen men som även gör det lättare för vårdgivaren att veta vad de ska arbeta med.

Bland ett urval av personer som ingår i "Bankens"⁷ olika verksamheterna uttrycker fler att det har gått kort tid sedan BBIC implementerades och de flesta har endast arbetat med ett fåtal familjer där socialsekreteraren har genomfört en BBIC-utredning med genomförandeplan och uppföljning. De uppfattningar som ändå kommer till uttryck bygger således på ett ganska begränsat underlag. Ett par socialarbetare menar också att utredningarna och arbetssättet ser olika ut mellan olika socialsekreterare vilket påverkar den information de får och även hur kontakten ser ut med socialsekreteraren.

En del anser att BBIC börjar få synliga konsekvenser för arbetet i den egna verksamheten och det är något man behöver diskutera.

-Vi har ju uppföljningsträffar...Men det är ju lite konstigt för nu är det helt plötsligt socialsekreteraren som håller i mötet och vi som sitter med, det får ju konsekvenser för vårt jobb, när ska vi göra det vi har gjort tidigare.

-Det ska finnas en sån i BBIC [genomförandeplan, min anm.] och kommer den före så behöver vi ingen inventeringsfas på samma sätt.

De flesta anser att BBIC inte har fått så stort genomslag när det gäller utformandet av insatserna. En del tycker också att det är svårt att veta om de förändringar som ändå skett beror på BBIC eller om de har påverkats av andra saker. En del tycker också att man har gjort ett bra behandlingsarbete redan innan BBIC infördes och man ser ingen skillnad.

-Ja, våra insatser ser inte ut på något annorlunda sätt, däremot är beställningarna annorlunda. Nu är det mycket mer utifrån barnet...men vi genomför våra bedömningar på samma sätt som tidigare.

...vi har varit ganska bra på att göra det här. Vi har varit duktiga på det här innan, det kan vara det som gör att man inte upplever att det har blivit någon förbättring.

-Vi har ju en placeringsblankett som de ska fylla i och vi hade gjort en ny sådan ganska precis innan BBIC började användas så att det kan ibland vara lite svårt att veta vad som är vad.

---

⁷ Verksamheter som kan bistå med en insats efter eller i samband med en utredning kring ett barn/ungdom. De aktuella verksamheterna är Skogsdungen, Familjeteamet, Resursenheten, Vesta öppenvård och Familjepedagogerna. Verksamheterna har olika innehåll och målgrupper, där en del gör utredningar av barns behov och föräldraförmågan och andra har verksamhet av mer behandlande/förändrande slag. Resursenheten förmedlar HVB-hem och familjehem och utgör även ett stöd för familjehemmen.

På vilket sätt uppfattar involverade aktörer att barn- och jämlikhetsperspektivet beaktas i BBIC?

Barn- och jämlikhetsperspektiv

Begreppet barnperspektiv är inte alldeles enkelt att definiera, det finns olika betydelser och dessa förändras dessutom över tid (Rasmusson, 2006). I denna rapport är definitionen på barnperspektiv den som används i socialtjänstlagens förarbeten (Prop. 1996/97:124). Där skrivs att barnkonventionen är ...*vår tids samhälleliga barnperspektiv eftersom den uttrycker världssamfundets syn på barn och ungdomar. Konventionens grundsyn; varje barns rätt att utan diskriminering få sina rättigheter respekterade, principen om barnets bästa, om vikten att lyssna till barnet och om dess rätt till liv och utveckling*,⁸. Man skriver vidare att begreppet perspektiv betyder synvinkel och måste innefatta att den vuxne ser barnet, har barnet i sin synvinkel men också att den vuxne lyssnar till barnets egna synpunkter och bildar sig en personlig uppfattning.

Jämlikhet handlar om människors lika värde, att alla människor ska vara lika inför lagen. Alla ska ha samma rättigheter oavsett etnicitet, kön, sexuell läggning, tro, handikapp etc. Bestämmelser som får konsekvenser för den enskilda individen ska vara klart definierade i lagen och ha en skälig och objektiv grund. Med detta följer också att det finns ett krav på delaktighet för den enskilde. I den här utvärderingen är det delaktighetskravet som har berörts, och då med fokus på föräldrarnas delaktighet.

Barns behov

Som tidigare nämnts anser en majoritet (84 %) av socialsekreterarna/enhetscheferna (N=47) att det stämmer mycket/ganska bra att BBIC hjälper dem att få en tydligare bild av barnets behov och 89 % tycker att det stämmer mycket/ganska bra att BBIC sätter fokus på barns utveckling. En av de intervjuade socialsekreterarna säger;

-...Man kan inte undgå att ha ett barnperspektiv och fundera utifrån barnet, "hur blir det här för barnet"? Man kan ju se att det här inte är bra för barnet när föräldern gör si eller så, men vad är det som är barnets behov, vilket behov är det som inte blir tillgodosett. Jag tycker att barnperspektivet blir tydligare.

Av de politiker som har tagit del av BBIC-formulär uppger alla att de får en mycket/ganska tydlig bild av barnets behov när BBIC används. Alla utom en uppger att de får en mycket/ganska tydlig bild av föräldrarnas förmåga och hur familjens miljö påverkar barnet. En politiker säger i intervjun:

-Det kan jag väl uppleva med de gamla utredningarna att där lämnade man väldigt mycket ansvar till politiken egentligen, att både läsa, förstå och värdera. Den här metoden tvingar ju professionen att värdera på ett annat sätt och ge förslag. Det är klart att jag har full respekt att det är ovanligt och jobbigt för en del.

---

⁸ Prop. 1996/97:124, s. 99

En majoritet av rektorer, 63 % tycker att konsultationsdokumentet kan ge socialsekreteraren en tydlig bild av elevens behov och situation i skolan.

Några inom "Banken" menar att de får mer kunskap om den enskilda ungdomen även om det fortfarande är information som fattas. Exempelvis upplever någon att den information man får genom fördjupningsfrågorna kring alkohol, droger och brott inte är tillräcklig. Däremot uppfattar flera att socialsekreteraren har mer detaljkunskap om ungdomens intressen, hälsa, skola etc.

Barns delaktighet

Ungefär 40 % av socialsekreterarna och enhetscheferna anser att det stämmer mycket/ganska bra att barn och ungdomars delaktighet i utredningarna har ökat jämfört med tidigare. Drygt 50 % anser att det varken stämmer bra eller dåligt och 8 % att det stämmer mycket/ganska dåligt. De intervjuade socialsekreterarna säger att de självklart har haft samtal med barn tidigare men en skillnad är att de numera hela tiden blir påmind om att ta med barnets uppfattning genom att det frågas efter "barnets/den unges uppfattning" i utredningsdokumentet.

-Det har ju alltid varit viktigt, men det har blivit ännu mer viktigt att barn får göra sin röst hörd, att man också dokumenterar vad barn säger.

-Jag tänkte på ärenden där det finns kontaktperson/kontaktfamilj, det finns ju ärenden där man aldrig har träffat barnet utan det är mer föräldrarnas behov, att de behöver avlastning, barnet har man aldrig träffat, det måste man göra idag.

Av politikerna i IFO-utskottet anser 88 % att det stämmer mycket/ganska bra att barnets egen uppfattning blir tydlig när BBIC används.

I "Banken" upplever en socialarbetare att BBIC ställer krav på delaktighet från föräldrar, barn, familjehem i samband med uppföljningarna av genomförandeplanen för placerade barn. Det var något som oftast skedde tidigare också men nu är formaliserat.

...det fanns ju egentligen inte någon egentlig behandlingsplan för familjehemsplaceringar utan den fick man snickra ihop själv och jag gjorde ju en mall på det för att ha något att hålla i och följa upp vad familjehemmet har för uppdrag. Det här med BBIC, då blev det ju ett sånt dokument som talar om det och så har det blivit också...Det är ju tydligt skrivet, det här är familjehemmets uppdrag och det här är föräldrarnas ansvar och det här är barnpsykiatri och socialtjänstens...

Någon av socialarbetarna i "Banken" anser att socialsekreterarna träffar barnen mycket idag. Andra menar att det fortfarande finns behov av förändring när det gäller barns delaktighet. Trots att BBIC införts har de inte fått anledning att ändra sin tidigare inställning om att socialsekreteraren pratar för lite med barnen.

...jag tycker ofta att man hamnar "här är en ungdom som far illa och föräldrar som är jättemotiverade", socialsekreteraren är motiverad till att förändra ungdomen, det är inte

så mycket allihop. Men de har tänkt till om ungdomen, men ungdomen har inte riktigt fått vara med.

Samtala med barn

Drygt hälften av socialsekreterarna/enhetscheferna tycker att BBIC hjälper dem att tala med barn om deras relation till sin familj och varför de befinner sig i samhällsvård. En relativt stor grupp anser dock att det varken stämmer bra eller dåligt. I intervjun med socialsekreterarna framkommer att en del har hjälp av fördjupningsfrågorna i utredningsarbetet. Med hjälp av fördjupningsfrågorna får de kunskap om barn och ungdomars behov i allmänhet och vad exempelvis försummelse och konflikter mellan föräldrar kan leda till. Det blir till en hjälp för vissa genom att de får vetskap om vilka typer av frågor som är relevanta att få svar på för att kunna ringa in de olika behovsområdena. Flera av socialsekreterarna säger också att de behöver andra hjälpmedel än BBIC i samtalen med barn och ungdomarna, där en del använder sig av "Frida- och Emmadockor" men också att det krävs en förmåga att skapa en relation till de barn och ungdomar som är med i utredningen.

En av socialarbetarna från "Banken" upplever dock att socialsekreterarnas sätt att använda BBICs material ibland inte har blivit bra, utan att det har "tystat ungdomen" eftersom socialsekreteraren i uppföljningen har gått igenom de olika behovsområden på ett "uppstylat" och "mekaniskt" sätt där det tidigare har varit "kreativt" och "fritt". Men det sker förändringar;

...nu har man lärt sig det här mer och fått in det som en metod. Då blir man bättre på att kommunicera på ett mindre maskinellt sätt. Att få ner vad det handlar om i vardagen för människor.

Av politikerna anser alla utom en att det stämmer ganska/mycket bra att barnets egen uppfattning blir tydlig när BBIC används. En politiker säger:

- Man tvingas på ett annat sätt att ställa frågor till barnet än vad man gjorde tidigare. Då kunde man få en lång utredning som inte ens berörde att man hade haft någon kontakt med barnet utan det handlade bara om föräldrarna, så det tycker jag...sen kan ju det också bli bättre, för det är ju ett förhållningssätt, en kultur.

Föräldrars delaktighet

Av de socialsekreterare/enhetschefer som har erfarenhet av arbetet innan BBIC infördes anser ca 37 % att det stämmer mycket/ganska bra att föräldrars delaktighet har ökat sedan BBIC infördes. Nästan hälften tycker att det varken stämmer bra eller dåligt och 13 % anser att det stämmer mycket/ganska dåligt. Någon menar att det i dokumentationen frågas efter vårdnadshavarens uppfattning vilket tvingar socialsekreteraren att göra dem delaktiga. Samtidigt så tycker någon att föräldrarna alltid har varit delaktiga och att man i de tidigare utredningarna har tenderat till att mer fokusera på föräldrarnas behov istället för på barnets. Flera av dem som intervjuas tror att utredningsplaneringarna kan göra att föräldrarna blir mer delaktiga.

-Ja, om utredningsplaneringarna kan göra det. De är ju viktiga, det är föräldrarna som ska lämna information till oss, det är dem vi frågar om någon kan lämna information. De vet om vad som händer, de kommer inte bara till ett möte på socialtjänsten, utan man bokar in, "den här tiden pratar vi om det här och den här tiden pratar vi om det här", redan från början. Och de kanske känner sig mer delaktiga och kan känna att de är viktiga för barnet.

Någon kommenterar det negativa med att den omfattande dokumentationen i BBIC kan verka avskräckande för föräldrar och göra dem mindre delaktiga.

Drygt hälften anser att det stämmer mycket/ganska bra att BBIC innebär ett stärkt samarbete mellan barn, föräldern och vårdgivaren. En relativt stor andel (21 %) svarar att de inte vet. Bland de intervjuade finns begränsade erfarenheter av placerade barn och vad BBIC i praktiken har inneburit. Flera kan dock se att tydligheten när det gäller olika parter delaktighet och ansvar i genomförandeplanen och de protokoll som skrivs efter mötena kan gynna samarbetet. En socialsekreterare med erfarenhet av sådana möten säger;

-Jag har ju haft några placeringar och gått igenom genomförandeplanen och det har varit väldigt lyckat tycker jag, det har varit väldigt bra. Familjehemmet, föräldrarna och vi har träffats och det har varit tydligt och de har varit väldigt nöjda... Det har gått bra att ha med barnen i de här samtalen och föräldrarna, ja de har funkade bra och det är mycket positiva kommentarer, målen och hur de ska gå tillväga.

Av politikerna anser alla utom en att det stämmer ganska/mycket bra att vårdnadshavarnas uppfattning blir tydlig.

En av socialarbetarna i "Banken" har erfarenhet av att det gemensamma språket och synsättet i BBIC kan öka föräldrarnas delaktighet, hon upplever att socialsekreteraren ofta använder sig av triangeln i arbetet och försöker informera föräldrarna om barnets behov kopplat till föräldraförmågan och basen i "triangeln".

...så när man nu kommer med den här triangeln och ska prata om det innan träffen med socialsekreteraren så vet jag föräldrar som säger "ja men det där kan jag i huvudet", den där triangeln har jag sett". Det är ju annat än förut.

Ett par av socialarbetarna i "Banken" upplever att det ibland saknas delaktighet från den av föräldrarna som inte bor med barnet/ungdomen eller om socialsekreteraren har svårt att ha kontakt med föräldern av andra skäl, något man tycker är viktigt att förändra. En annan anser att det idag finns en högre medvetenhet hos socialsekreterarna om vikten av att ha kontakt med föräldrarna under tiden ungdomarna/barnen är placerade för att förbereda för en hemkomst.

Känner socialsekreterarnas samarbetspartners till BBIC-systemet och vilka för och nackdelar ser de?

De samarbetspartners som berörs är ett urval av personal från kommunens öppenvårdsresurs "Banken", politikerna i socialnämndens IFO-utskott samt rektorerna i kommunen. Vissa av dessa grupper erfarenheter eller uppfattningar finns redovisade under tidigare avsnitt och berörs inte här.

"Banken"

"Banken" består av olika verksamheter, en del kan bistå med en insats efter eller i samband med en utredning kring ett barn/ungdom. Att verksamheterna bl.a. har olika innehåll och arbetar med olika åldersgrupper gör att deras erfarenheter av BBIC också är väldigt skiftande och det är svårt att få en enhetlig syn hos "Banken".

Alla socialarbetarna i intervjugruppen känner till BBIC-systemet och har fått utbildning/information mellan en halv dag till 5-6 halvdagar. De flesta tycker att de har fått tillräckligt med utbildning medan en del av dem som endast har gått en halv dag tycker att det har varit för lite. Någon tycker också att utbildningen kommit in för sent i implementeringsfasen då det inte har kunnat utgöra ett stöd för socialsekreteraren fram tills de själva gått utbildningen. Några uttrycker också behov av en uppföljning idag eftersom socialsekreterarnas arbete med BBIC börjar få synliga konsekvenser för arbetet i den egna verksamheten och det är något man behöver diskutera.

De fördelar som lyfts fram är att det blir svårare att tappa bort viktig information om barnet i och med att det finns tydliga behovsområden och att det blir en tydlig ansvarsfördelning för placerade barn. Någon tycker också att det blir en tydlig struktur i utredningarna och att rättssäkerheten ökar i och med att förutsättningarna ökar att utredningarna är mer enhetliga. Någon hoppas också att familjerna och nätverket kommer att bli mer delaktigt och att BBIC kan vara en hjälp i det.

En annan fördel som tas upp är att det går att sätta in en insats även om inte utredningen är klar, samtidigt har detta också upplevts som en nackdel då man har fått "väldigt slarviga underlag istället".

De nackdelar som berörs är att det blir väldigt mycket papper för föräldrarna att ta del av och hålla reda på, det finns en oro för att föräldrarna kanske ska känna att det är övermäktigt. Flera anser att administrationen har ökat under de senaste 20 åren och att det sker på bekostnad av kontakten med familjerna.

Någon uttrycker en farhåga om att det med BBIC kan vara lättare att ta fram svagheterna än styrkorna hos föräldrarna. En annan uttrycker rädsla för att man utifrån socialsekreterarnas frågeställningar i beställningarna av utredningarna kommer att fokusera på barnets behov och då kanske missar att ta reda på förmågan hos föräldrarna.

Ett par av socialarbetarna lyfter fram vikten av att BBIC-arbetet måste hållas levande och att man fortsätter jobba med arbetsmetoder kring hur mötet mellan socialsekreterare och ungdom sker, att man fortsätter ställa sig frågor kring det och tar hjälp av kollegor.

Politikerna

Av 10 politiker i Socialnämnden IFO-utskott har 9 besvarat en enkät om BBIC. Vissa av frågeställningarna har endast besvarats av dem som har tagit del av något BBIC-formulär. Citaten kommer från en intervju med en av politikerna.

Resultaten från enkäten visar att 5 av 9 politiker i IFO-utskottet har fått utbildning eller information om BBIC. De flesta tycker att de har tillräcklig kunskap om BBIC för att utföra sitt uppdrag.

De flesta politikerna tycker att utredningsdokumenten blir enhetliga när BBIC används. När det gäller utredningsdokumentets omfattning är åsikterna väldigt spridda, en del tycker att de är för omfattande medan andra inte tycker det. De flesta anser dock att dokumenten innehåller för mycket upprepningar. De flesta tycker inte att det är svårt att få en helhetsbild över barnets situation.

- ... även om det fortfarande finns brister så är det bättre struktur. Vi som politiker har ju ibland buntar på en till en och en halv centimeter som vi ska läsa igenom och då är det jättebra att det är strukturerat, det är lättare att hitta i en utredning. När man har läst en utredning så kan man gå tillbaka och titta på olika rubriker och göra kontrollfrågor. Det är lättare att hitta i dem

Politikerna lyfter inte fram några nackdelar med BBIC. Fördelarna som anges är att utredningarna fokuserar på barnets behov samt att standardiseringen underlättar inläsning av materialet.

Rektorerna

Totalt har 70 av 94 rektorer besvarat enkäten. En majoritet av dem, 86 % har haft kontakt med socialtjänsten i Umeå i samband med en utredning, planering eller uppföljning av ett barns/ungdoms situation. Av rektorerna kände 64 % till att socialtjänsten har infört BBIC och nästan alla av dessa har också fått information/utbildning. 58 % av dem som har fått information tycker att de inte har tillräckligt med kunskaper om BBIC.

Av den totala gruppen rektorer har 41 % tagit del av ett konsultationsdokument och 21 % har även fyllt i ett sådant. Av dem som har tagit del av/sett något konsultationsdokument tycker 40 % att det är för omfattande medan 13 % inte tycker det. En dryg fjärdedel anser att det varken stämmer bra eller dåligt att det är för omfattande och 20 % har ingen uppfattning.

De flesta, 63 % tycker dock att det kan ge socialsekreteraren en tydlig bild av elevens behov och situation i skolan. En majoritet (80 %) av rektorerna kunde inte svara på om det saknades viktiga frågeställningar i konsultationsdokumentet. En av rektorerna ansåg

att frågor om *föräldrarnas roll* saknades. I intervjun med en av rektorerna framkommer att det finns kritik till dokumentet;

- Det här är lite stelbent tyckte jag, det är mycket krävt av skolan att fylla i allt det här och jag kan inte riktigt se hur du ska kunna läsa, ja men vad får du för bild. Jag tror att det skulle var mycket mer effektivt att sitta tillsammans runt samma bord och det är det jag strävar efter hela tiden, att vi ska träffas kring samma bord, " vad gör vi kring den här eleven". Då kan man gå igenom ämne för ämne och det är jättebra för då får vi den gemensamma bilden. Vad gör vi då? Jag tycker inte att det här dokumentet har gjort att nätverket runt individen har blivit starkare i alla fall.

Ungefär hälften av rektorerna (53 %) tycker att det är bra att socialtjänsten har infört BBIC medan resten uppger att de inte vet om det är bra eller dåligt. Av dem som har fått information/utbildning är 72 % positiva. Av dem som har haft kontakt med socialtjänsten är 56 % positiva. Ingen uppger att de tycker att det är ganska/mycket dåligt.

I vilket omfattning har BBIC använts?

Om socialsekreterarna/enhetscheferna använder sig av BBIC-material samt i vilken omfattning är en viktig information mot vilket olika upplevelser kan speglas.

I maj 2007, ca ett år efter införandet av BBIC, uppger de flesta socialsekreterare och enhetschefer att de använder sig av BBIC-material även om de inte gör det till "hundra procent". Av socialsekreterarna/enhetscheferna tycker 21 % att påståendet "Min dokumentation, handläggning och verkställighet i de enskilda ärendena baseras på triangeln, grundprinciperna och BBIC-formulären" stämmer mycket bra och 60 % tycker att det stämmer ganska bra, 17 % tycker att det varken stämmer bra eller dåligt och 2 % vet inte. (N=47)

De dokument⁹ som man har arbetat mest med är "Utredningsformuläret" och "Genomförandeplanen". Det är betydligt färre som har erfarenhet av att använda formulären "Placeringsinformation" och "Uppföljningsprotokoll".

Verksamheten har ett eget rapporteringssystem där avvikelser från dokumentation i BBIC-formulär ska rapporteras. I intervjuerna med socialsekreterarna framkommer dock att det förekommer avvikelser som inte rapporteras trots att det ska ske. Totalt hade 56 avvikelser rapporterats fram till mitten av april 2007, därefter har inga rapporterats. De skäl som anges för avvikelserna beror i huvudsak på att man har haft tidsbrist, saknat utbildning eller att man tycker att det är "osmart" eller "för litet". Ett par av enhetscheferna berättar i en intervju i augusti 2006:

-Jag har faktiskt sanktionerat före semestern att de fick göra några överväganden utan att använda BBIC trots att det var bestämt från ledningen. Det var för att jag tycker att jag inte hade förutsättningarna i min grupp.

⁹ Möjliga dokument i frågan var utredningsplan, utredning, fördjupningsfrågor, vårdplan, placeringsinformation, genomförandeplan/placering, genomförandeplan/öppna insatser, omprövning/övervägande och uppföljningsprotokoll.

-Nu har vi fått ett akutärende med en ensamstående mamma som har opererats akut och inte kan ta hand om barnen, hon kan inte gå och lyfta. En sådan gång att dra igång hela BBIC-"bibban" känns inte bra. Typ en sådan sak då gör jag undantag.

Spridningen mellan olika socialsekreterare är stor när det gäller hur många barn/ungdomar man har använt sig av BBIC-material med, 9 % har använt det med 1-3 barn/ungdomar och 11 % med mer än 20 barn/ungdomar. Det vanligaste är att socialsekreterare/enhetschefer har använt materialet med 10-15 barn/ungdomar.

Hinder och stöd för implementeringen

I följande avsnitt beskrivs andra erfarenheter hos socialsekreterarna/enhetscheferna som är viktiga att belysa för att kunna värdera implementeringens förutsättningar. Dessa handlar om *tid, organisationens stöd, "dubbla budskap" och reflektion och lärande.*

Tid

Flera av de intervjuade berättar att det tar mycket tid att arbeta enligt BBIC och bristen på utrymme är ett återkommande tema under hösten 2006 och våren 2007. I enkäten svarar 57 % att det stämmer mycket/ganska bra att BBIC inte är anpassat till de tidsbegränsningar som finns i arbetet. För socialsekreterarna handlar det om att förstå det nya, agera och dokumentera på ett nytt sätt men det handlar även om att göra nya genomförandeplaner till gamla utredningar. Det upplevs ta mycket tid att skriva och att fundera över hur den skrivna produkten ska se ut. En del upplever också en hög arbetsbelastning med många inkommande anmälningar och många "deadlines" vilket försvårar. Flera menar att de saknar tid att stanna upp och reflektera. För att hantera konflikten jobbar man "overtid" eller "flexar", man skjuter upp dokumentation och lägger på hög, man håller inte utredningstiderna, man struntar i utredningsplaneringarna eller skjuter på inbokade besök. En av socialsekreterarna berättar i maj 2007:

-Jag har inte skrivit en rad journaler sedan december-januari och inga beslutsmeddelande heller, registreringar, alltså inknappningar av beslut. Utredningsplan det struntade jag helt i. I några utredningar gjorde jag avvikelser fast jag inte rapporterade dem, det var ju okej från enhetschefen men jag har inte haft tid att skriva någon avvikelserapport.

Ett annat sätt att hantera bristen på utrymme är att inte göra så bra utredningar, vilket skapar en känsla av konflikt och frustration hos socialsekreteraren, just för att det är ett viktigt syfte med BBIC att göra bättre utredningar av barn och ungdomars behov.

...du har en viss tid på dig att skriva den här utredningen, det är en jävla press, det kommer nytt hela tiden och vi ska avverka och gå vidare och ta nästa. Ibland måste jag kapitulera inför det... jag plockar bort områden där jag kanske vet att det finns saker och ting som inte fungerar här, men jag har än så länge inte fått kläm på hur det ser ut och har inte tid att utforska det vidare, då tänker jag att jag får ta det sen.

Några av de intervjuade socialsekreterarna menar att övning ger färdighet och de har fått prova sig fram. Det som har varit till hjälp i dessa fall är bl.a. att man har tagit sig utrymme till att reflektera över sitt arbete och diskuterat det med kollegor.

Organisationens stöd

Drygt hälften, 53 % anser att det stämmer mycket/ganska bra att BBIC inte är anpassat till organisationen (teknik, personalomsättning, stöd, etc.), 23 % anser att det varken stämmer bra eller dåligt och 17 % att det stämmer ganska/mycket dåligt.

En faktor som lyfts fram är att det öppna kontorslandskapet inte har stöttat en positiv läroprocess. Under projektiden infördes dessutom ett nytt datasystem vilket inte fungerade tillfredställande och som därför har inneburit stora problem. Det har krävts en hel del manuellt arbete vilket har skapat frustration.

-Det här formidabla programmet " Treserva", det kopplat med det här införandet har ju lett till att folk varit tvungna att pysa ut lite grand. Man har gått och kollat, " nu kommer de här dåandens" ... det har varit en tung process i och med att man har genomfört båda de här sakerna samtidigt.

De flesta, 77 % vänder sig i första hand till en kollega när de behöver råd och hjälp med hur de ska arbeta med BBIC-materialet och 19 % vänder sig till någon av utbildarna. Endast 2 % vänder sig i första hand till sin arbetsledare.

En av enhetscheferna känner sig frustrerad över att inte kunna vara till den hjälp som denne skulle vilja vara. En annan menar att ska de kunna fungera som handledare så bör de åtminstone vara på samma nivå som socialsekreterarna i gruppen eller helst ligga lite före men att det inte alltid har fungerat så, eftersom det har saknats tidsutrymme. Det finns bl.a. inget utrymme att läsa och förkovra sig på arbetstid. En upplevelse är också att det är svårt att stanna upp och hålla fast vid en utvecklingsprocess, alla är hela tiden på väg någon annan stans, "nu är behovet där och då springer vi dit och nu är behovet där". En annan av enhetscheferna vill framhålla utbildningen som gavs inledningsvis som en viktig faktor för att de alls har kommit igång med BBIC-arbetet.

Upplevelsen av stödet från enhetscheferna ser olika ut hos socialsekreterarna, någon säger "jag har svårt att tänka mig att min enhetschef kan hjälpa mig att sortera i det här. Ha den överblicken och kunskapen, jag vet inte, jag kanske har fel." Andra känner ett bra stöd från enhetschefen. En av socialsekreterarna berättar att enhetschefen läser alla utredningar och lämnar synpunkter och att det är ett bra sätt att få "feed back" på sitt eget arbete.

En relativt stor andel (40 %) anser att det stämmer ganska/mycket dåligt att "min arbetsledning kontinuerligt följer upp arbetet med BBIC-materialet", 21 % anser att det varken stämmer bra eller dåligt och 34 % anser att det stämmer mycket/ganska bra.

"Dubbla budskap"

I början av 2007 händer något som gör att en del socialsekreterare tappar entusiasm och känner sig frustrerade. De får information från "ledningen" om att de gör för få utredningar och att de måste göra fler. Eftersom de håller på att utveckla sitt arbete med BBIC, något som tar tid och energi, blir det för en del en ekvation som är svår att få ihop och några socialsekreterare upplever det som att "ledningen" skickar dubbla budskap.

-Nej det blir jättedubbelt. Å ena sidan ska vi göra det här för det är bra och man har gjort avtal med socialstyrelsen, man har åtagit sig att göra det här fullt ut. Och vi kan ju inte gå till dom och säga att vi klarar inte det här, det kan man ju inte göra utan då ska man göra en light-variant eller någon annan subgrej "för att vi gör ju BBIC" officiellt.

Några socialsekreterare berättar i intervjuerna att de börjar ifrågasätta sig själva och sin egen kompetens, trots att en del har arbetat i många år. Några känner sig också väldigt utlämnade att i praktiken själva lösa den konflikt som uppstår.

-Som nu befinner sig bollen på den planhalvan där det är jobbigt, löst och otydligt. Man skulle behöva vara där för att jobba och få över bollen på den planhalvan där det är roligt och inspirerande och man kan känna att man får någonting tillbaka, man blir stärkt i sin yrkesroll och någonstans känner en stolthet. Sedan att man ser nyttan med det, att det ger en fördelar, att det går bättre att jobba, att man får vinster av det... Det är inte bara vi som ska driva det. Vi har blivit satta i en båt med nödutrustning och den är skriven på arabiska och det finns ingen tolk. Det är så det känns.

Reflektion och lärande

Av socialsekreterarna/enhetscheferna anser 32 % att de alltid/ofta diskuterar BBIC material vid handlednings- eller arbetsledningstillfällena och 47 % anser att de gör det ibland. Drygt en femtedel anser att de sällan gör det.

En del av de bekymmer socialsekreterarna berättar om handlar om att inte förstå och känna sig "bekvämt" med BBIC. En del har inte tillräckligt med kunskap om vad exempelvis behovsområdet "känslö- och beteendemässig utveckling" är. Flera berättar att de är inne i en läroprocess vilket kräver att de ständigt måste gå tillbaka till de guideböcker som finns i BBIC för att utröna vad de olika behovsområdena står för. Erfarenheten av utbildningen är också skiftande, en del upplever att fokus till stor del låg på formulären medan andra tycker att det var en hel del diskussion om BBICs bakgrund och principer. Någon menar dock att de diskussioner som påbörjades under utbildningen inte har hållits levande därefter.

En av enhetscheferna berättar i maj 2007 att de efter utbildningen började prata BBIC på gruppträffarna men att det sedan tunnades ut. Nu har man tagit ett nytt beslut om att diskutera BBIC minst var 14:e dag på gruppträffarna. Man har bestämt att då titta lite mer på BBICs grundprinciper, vilket är något som har fallit bort. I en annan grupp har man bestämt att diskutera BBIC efter varje arbetsplatsträff där enhetschefen inte deltar, dessutom har man en metodeftermiddag en gång i månaden. Ibland har det dock blivit så att man drar över tiden vid arbetsplatsträffen och då blir det ingen diskussion om BBIC.

En annan grupp har haft ett samarbete med en av kommunens öppenvårdsverksamheter för att komma fram till hur man kan kombinera BBIC och öppenvårdens arbete. Dessutom har de haft ambitionen att diskutera BBIC varannan vecka men ibland har det varit så mycket annat så de har fått prioritera bort det. En av enhetscheferna berättar också att de hade en ambition att läsa och diskutera BBICs grundbok på varje arbetsplatsträff men att det rann ut i sanden, de har istället använt boken vid behov.

En del av socialsekreterarna berättar i intervjun att de ständigt för en diskussion om BBIC, exempelvis hur man kan göra gemensamma genomförandeplaner med andra samarbetspartners.

-Vi har även metodträffar var 14:e dag där vi diskuterar BBIC-arbetet. Vi har gått igenom utredning, genomförandeplan etc. Det är möten som det är bra att fortsätta med och där vi lämnar synpunkter på varandras utredningsplaneringar etc.

Andra har helt andra erfarenheter:

-Man är ganska mycket utlämnad till sig själv eller i bästa fall någon kollega som har tid och möjlighet att sitta och ägna en stund för att diskutera frågor. Det blir inte ett strukturerat samarbete tillsammans.

I intervjuerna framkommer att flera har en dålig kunskap om vilka BBICs grundprinciper är och hur de beskrivs i BBICs grundbok. Det betyder inte att dessa principer eller synsätt inte tillämpas i det dagliga arbetet men man är inte klar över att dessa utgör en del av BBIC systemet. Ett par av socialsekreterarna säger.

-Nej jag har nog hoppat över det kapitlet. Vi skulle behöva prata mycket mer om det här, vi skulle behöva avsätta tid. Vi skulle behöva en studiecirkel kring grundprinciperna, hela den här guidens uppbyggnad och sedan gå vidare med den praktiska tillämpningen och de problemen.

En annan säger:

-Nej, jag har ju också fått ett ex. av den och tog med mig den på någon resa någon gång, men nu är det länge sen.

Även enhetscheferna har erfarenhet av att BBICs grundprinciper inte har varit i fokus. En av enhetscheferna säger:

-När jag började fråga upp kring det då "nej men det har vi någonstans tappat bort" och det gör man lätt om man inte har det levande hela tiden. Att man har med det i diskussionerna, nu har vi startat upp att diskutera grundprinciperna, var finns det i vårt jobb kring barn och unga.

BBIC i framtiden

Socialsekreterarna och enhetscheferna har fått ta ställning till påståendet "Socialtjänsten bör fortsätta att arbeta enligt BBIC-systemet" och 49 % instämmer helt till detta, 28 % instämmer i hög grad, 17 % instämmer delvis, 4 % instämmer inte alls och 2 % vet ej.

I samband med denna fråga har socialsekreterarna och enhetscheferna skrivit att de anser att det skulle vara bra med:

Uppföljande utbildning i BBIC under några dagar med gästföreläsare, övningar och praktiskt arbete

Tid för reflektion

Tips och råd från dem som har arbetat med BBIC några år

En inspiratör i varje grupp

Handledning i själva skrivandet

Mer personal och mindre ärenden

Dagligt stöd i arbetet

Möjlighet att fördjupa sig i metoden och triangeln

Vissa "enkla" utredningar bör göras på traditionellt sätt

Kontinuerlig diskussion och handledning som är obligatorisk

Utbildning av nyanställda

Acceptans för att metoden är tidskrävande

Eget rum

Tydlighet från ledningen "det här är viktigt"

Ett riktigt dataprogram för BBIC

Att socialsekreterarna och kommunens öppenvård koordinerar sin dokumentation

I intervjuerna säger en av socialsekreterarna:

-Vi behöver ärendehandledning av en BBIC-kunnig person under lång tid för att verkligen lära oss jobba enligt BBIC och inte bara använda oss av BBICs mallar.

5. ANALYS OCH SLUTSATSER

Fokus i det här kapitlet utgörs av den senare delen av utvärderingens första fråga, *Hur kan implementeringens förutsättningar beskrivas?* Flera aspekter kommer dock att beröras. För att analysera de förutsättningar eller förhållanden som har varit under detta första år med BBIC utgår jag från de begrepp som Karin Alexandersson (2006) använder i sin avhandling, Vilja, kunna och förstå. Dessutom används Johanssons (2004) begrepp kontextuell osäkerhet. Slutligen görs en reflektion kring arbetsmiljön och lärandet i projektet. I praktiken är det aspekter av en verklighet som påverkar varandra, för att vilja kanske jag måste förstå och kunna. Min intention är att peka på både framgångsområden och problemområden även om fokus ligger på de problemområden som har sin utgångspunkt i framförallt socialsekreterarnas upplevelser och som skulle kunna bli utvecklingsområden eller förbättringsområden. Något som också ligger i linje med utvärderingens syfte, nämligen att ge ett underlag för eventuella förändringar.

Vilja

Att *vilja* genomföra en förändring är viktigt om implementeringen av BBIC ska lyckas (Johansson 2004). Att vilja handlar om personliga motiv och intressen. Socialarbetaren och andra viktiga aktörer är både privata personer och delar av en organisation. I socialtjänsten har enskilda personers motiv, värderingar och normer betydelse för hur organisationen konstitueras. Att styra en sådan typ av organisation måste till stor del utgöras av gemensamma värderingsdiskussioner (Alexandersson 2006). En majoritet av socialsekreterarna och enhetscheferna hade en positiv inställning till BBIC när det skulle införas, en ganska stor grupp var neutrala och var 10:e var negativt inställd till BBIC. Det fanns en relativt hög tilltro till BBIC-systemet i den meningen att man förväntade sig att få en bättre struktur för arbetet bl.a. med bättre instrument för uppföljning samt att barns behov skulle tydliggöras. En viss misstro fanns samtidigt, och det handlade om att man var rädd för att det skulle ta för mycket tid i anspråk och öka den administrativa bördan på socialsekreterarna samt fjärma dem från klienterna. En del socialsekreterare hade också haft ett pågående utvecklingsarbete när det gällde barnavårdsutredningar och tyckte att de gjorde bra utredningar och kände sig därför mindre motiverade. Det är naturligtvis förhållanden som kan ha försvårat implementeringen till viss del.

Motiv och vilja är ju också något som förändras över tid. Exempelvis kan upplevelsen av att arbetet leder till negativa/positiva resultat ha betydelse för om implementeringen lyckas. (Alexandersson 2006) I utvärderingen framkommer att socialsekreterarnas/enhetschefernas stöd för BBIC systemet inte har försämrats under det första året utan snarare förbättrats en aning, 49 % instämmer helt i att socialtjänsten bör fortsätta med BBIC och 28 % instämmer i hög grad. En relativt stor andel (19 %) instämmer dock bara delvis till detta och det finns en del konfliktområden som mer är att hänföra till området "kunna" än att man inte vill. Dessa tas upp i nästa avsnitt och är viktiga att hantera om implementeringen i sin förlängning ska lyckas. Det finns också en del betydelsefulla positiva erfarenheter som kan ha påverkat socialarbetarnas inställning till systemet och som kan hänföras till det "substantiella" i BBIC. En stor majoritet av socialsekreterarna/enhetscheferna anser att BBIC hjälper dem att få en tydligare bild av

barns behov och att det sätter fokus på barns utveckling. Dessutom har de hjälp av systemet för att se kopplingar mellan barns behov, föräldrarnas förmåga och familj och miljö. Det är däremot inte lika tydligt att man upplever att barn och föräldrars delaktighet har ökat, vilket till viss del kanske kan förklaras av att man upplever att det fanns en hög delaktighet för barn och föräldrar redan innan BBIC infördes eller att en ökad delaktighet från föräldrar och barn inte har varit i fokus för utvecklingsarbetet. Vissa har pekat på att det har funnits en fokusering på att lära sig använda dokumenten och att diskussionen kring grundprinciperna för BBIC har haft en underordnad roll. Av de socialarbetare som har erfarenhet av tidigare arbete med utredning/uppföljning anser ungefär hälften att kvalitén i utredningarna har ökat medan en relativt stor grupp, 39 %, inte delar den uppfattningen. Många upplever också en kvalitetsökning när det gäller utredningsplaneringarna och i uppföljningarna av insatserna. När det gäller om BBIC faktiskt påverkar kvalitén i de insatser som ges finns en osäkerhet hos ungefär hälften.

Samtidigt finns en del kritik mot andra ”substantiella” delar av BBIC och som kan hänföras till dokumentationen och mängden formulär i systemet och den tidsåtgång det kräver. När det gäller utredningsdokumentet finns även kritik mot att det är svårt att lära sig arbeta med den struktur som erbjuds. Den konflikt som har synliggjorts i utvärderingen mellan att BBIC ger en tydligare bild av barns behov och familjens förmåga att tillgodose behoven och den omfattande dokumentationen är något som även beskrivits i tidigare utvärderingar av BBIC. (jfr. Johansson, 2004). Går det inte att lösa problemen med dessa svårigheter med dokumentationen kan det finnas en risk att systemet kantraras.

Kunna

Kunna handlar mer om genomförandet. Johansson (2004) menar att kunskap och tid är viktiga förutsättningar vid implementering av BBIC. Dessutom är det viktigt att det finns ett kontinuerligt stöd och handledning av en intresserad organisation (Alexandersson, 2006). I utvärderingen framkommer att det har anställts utbildare och att det inledningsvis har getts ganska omfattande utbildningsinsatser till socialsekreterarna och enhetscheferna men även till andra aktörer som socialsekreterarna är beroende av, vilket troligtvis har varit en framgångsfaktor i projektet. Enligt Johansson (2004) finns det tidigare erfarenheter som visar att det vid en implementering av BBIC är viktigt att det finns en realistisk tidsplan, att det tilldelas extra resurser och att de administrativa delarna av BBIC kan anpassas till de lokala förutsättningarna. Utvärderingen visar att det återstår en del arbete här, lite mer än hälften upplever att systemet inte riktigt är anpassat till organisationen. Eller om man kanske ska vända på det, organisationen är inte anpassad till systemet. En majoritet av socialarbetarna upplever exempelvis att BBIC systemet inte är anpassat till de tidsbegränsningar som finns i arbetet. Fortfarande när utvärderingen är färdig har exempelvis inte något anpassat datasystem implementerats.

Från början var tanken också att enhetscheferna skulle fungera som mentorer och de gavs en mer omfattande utbildning än socialsekreterarna. Utvärderingen visar dock att det verkar ha fungerat med varierande framgång. Trots att det funnits en hög ambition hos enhetscheferna har alla i praktiken inte fullt ut kunnat upprätthålla de strukturer för stöd/handledning i BBIC som man planerat. Det verkar ha fungerat bra i vissa grupper

och ibland i andra men inte kontinuerligt i alla grupper. De flesta av socialsekreterarna vänder sig i första hand till en kollega när de behöver råd och hjälp, och en femtedel anser att de sällan diskuterar BBIC vid handlednings och arbetsledningstillfällena. Förutom den omfattande utbildningen inledningsvis har det funnits möjlighet för socialsekreterarna att få stöd hos en av utbildarna vid en fast tid i veckan samt att dessutom formulera frågor till en särskilt upprättad hemsida. Inget av detta har dock använts i någon större utsträckning av socialsekreterarna. Ett skäl som har framkommit är att man inte har ansett sig ha tid till det, fastän man har upplevt stor osäkerhet kring hur BBIC ska tillämpas. Istället har man prioriterat annat arbete. En insats som flera uttryckt sin uppskattning över var när projektledningen bjöd in en kollega från en kommun som har arbetat med BBIC under en längre tid som berättade om sina erfarenheter. Att utveckla hållbara stöd- och handledningsstrukturer för alla socialsekreterare är ett viktigt förbättringsområde för en fortsatt implementering av BBIC.

Johansson (2004) lyfter fram betydelsen av projektets legitimitet i organisationen som en viktig faktor, projektorganisationen behöver en hög en status och makt över implementeringsmiljön. I Umeå har förutsättningarna varit goda i detta avseende, eftersom verksamhetschef och socialchefen för Barn och Unga har ingått i projektledningen och det därmed har funnits ett gott stöd för projektet. Trots detta har inte alla socialarbetare uppfattat stödet entydigt då flera gett uttryck för en tvetydighet eller dubbelhet i det budskap som lämnas när arbetsledningen efter ett halvår anser att utredningarna tar för lång tid. Även detta är ett konfliktområde, där en hög arbetsbelastning kommer i konflikt med det tidsödande system som BBIC upplevs vara av ungefär hälften av socialsekreterarna. Här uttrycker flera av socialsekreterarna i intervjuerna avsaknad av stöd, förvirring och en upplevelse av att vara utlämnade till sig själva. De anser sig hänvisade till att göra egna val i strid med BBIC-systemet eller andra mer administrativa system samt lagstiftningen. Det har visat sig att det finns ett utrymme hos socialsekreterarna att göra avsteg från BBIC och att det inte alltid kommer till projektledningens kännedom. Ett förbättringsområde är således att ge de socialsekreterare som arbetar under hög arbetsbelastning ett bättre stöd och feedback samt utveckla former och strukturer för styrning och kontroll av tillämpningen av BBIC. Om man i detta sammanhang beaktar att socialtjänsten är en såkallad "löst" kopplad organisation där socialsekreterarna har ett relativt stort handlingsutrymme så kanske det förutom praktisk hjälp med den höga arbetsbelastningen till övervägande del måste göras med gemensamma värderingsdiskussioner. Förutom pengar för utbildarna och utvärderingen har inte projektet tilldelats särskilda resurser. Det finns erfarenheter som visar att det är viktigt att det finns resurser vilket kan handla om ekonomiska och personella resurser samt en stabil personalgrupp vid implementering av systematisk dokumentation (Alexandersson 2006).

Förstå

Att förstå handlar om att känna till och begripa vad interventionen handlar om. Utbildning, information och övning är viktiga delar under hela processen. Att förstå handlar också om att omsätta det man ska göra i praktisk handling, vilket kan vara svårare (Alexandersson 2006). En stor del av socialsekreterarna ger inledningsvis en likartad bild av vad BBIC förväntas ge. Under detta första år ger socialsekreterarna

dessutom på många sätt uttryck för att de är inne i en läroprocess. Flera har lagt ner mycket arbete på att lära sig använda dokumenten, triangeln och fördjupningsfrågorna och man känner sig fortfarande inte till fullo bekväm eller förtrogen med redskapen. Det ställs dessutom höga krav på kunskap om barn och barns utveckling hos socialsekreterarna. *Att utreda och följa upp insatser förutsätter kunskaper om barns och ungdomars utveckling i allmänhet och förståelse för att utvecklingsförloppet kan variera* (Socialstyrelsen, 2006, s.21). *Socialsekreterare behöver också kunskaper om barns motståndskraft och samspelet mellan riskfaktorer och skyddande faktorer. Forskning har visat att det finns olika skyddande faktorer som kan kompensera svårigheter i barndomen* (Socialstyrelsen, 2006, s.22). En del av de intervjuade ger uttryck för att BBIC ställer krav på kunskaper som man inte besitter om barns utveckling och att det är något som måste läras in. Man menar dessutom att det tar tid att förstå vad barnets olika behovsområden i BBIC betyder. I intervjuerna framkommer också att alla inte är förtrogna med BBICs grundprinciper. Att ha diskussioner om dessa är ett annat viktigt förbättringsområde för att öka förståelsen för BBIC.

Det finns erfarenheter som visar att det vid en implementering av BBIC bör finnas utrymme för reflektion och lärande i en ständig process. I Gunnareds kommun som är en av de projektkommuner som ingick i socialstyrelsens BBIC-projekt 1999-2005 så menar man att de lyckats förändra sitt arbete med barnen genom att de utvecklade en gemensam grund att stå på. Den har utvecklats i en lärande process där de har haft möjlighet till både reflektion och fördjupning genom de olika stödprocesser som de byggde upp parallellt med införandet av BBIC-systemet. Det har då handlat om intern metodutveckling, handledning och olika utbildningsinsatser och som kopplats ihop med BBIC (Dahlberg & Forsell, 2006)

Även i Umeå har man byggt upp olika stödsystem för denna process, med en utbildare som har funnits tillgänglig för frågor, råd och stöd, metodträffar, en referensgrupp etc. I utvärderingen framkommer att dessa system ändå inte har nyttjats i den utsträckning som det var tänkt och i varierande grad mellan olika handläggare och mellan de olika grupperna. Skälen till att det inte fungerat helt tillfredställande är säkert flera, i intervjuerna framkommer att det bl.a. handlar om en hög arbetsbelastning som gör att detta prioriterats bort och att man saknar tid för reflektion, vilket ses som en förutsättning för att man ska kunna ställa frågor och ställa sig undrande eller granskande över det arbete man gör. Det finns forskning som visar att arbetsmiljön är grundläggande för en god lärandemiljö. För att optimera möjligheterna till ett lärande som pågår i en ständig process är faktorer som att det finns möjlighet till reflektion i arbetet, feedback från arbetskamrater och chefer, ett gott arbetsklimat, stöd för lärande och utveckling i organisationen etc. viktiga (Westerberg 2006).

BBIC-systemet är fortfarande inte ett helt färdigutvecklat system. Till viss del förändras fortfarande de formulär som finns i systemet, vilket än mer förutsätter att det finns ett stöd för lärande i organisationen. Dessutom finns substantiella delar i BBIC-systemet, exempelvis flera av grundprinciperna i BBIC, som ställer krav på att organisationen kan tillhandahålla en lärande miljö. En av principerna handlar om att arbetet ska bygga på kunskap och beprövad erfarenhet vilket innebär att socialsekreteraren på ett kritiskt sätt

ska använda kunskap hämtad från forskning och praktik om barn och föräldrars behov och resultaten av insatserna (Socialstyrelsen 2006). Detta förutsätter att det finns stöd för en uppdatering av ny kunskap inom området samt möjligheter/krav på en kontinuerlig kritisk reflektion över det egna arbetet.

Kontextuell osäkerhet

De faktorer som berörts ovan har bl.a. fokuserat på projektets vertikala osäkerhet, d.v.s. de hierarkiska villkoren och möjligheten till styrning och kontroll av projektet. Den horisontella osäkerheten avser samarbetet med projektets omgivning (Johansson, 2004). Andra myndigheters och intressegruppers agerande kan påverka organisationen och utfallet av implementeringen. (Alexandersson, 2006) Finns exempelvis ett motstånd till BBIC hos politiker, öppenvård etc. kan det försvåra en implementering. De olika utbildnings- och informationsinsatserna som har genomförts för olika grupper har troligtvis bidragit till en större mottaglighet för BBIC-systemet bland andra aktörer än socialsekreterarna. När det gäller rektorena har ungefär hälften en positiv bild av BBIC, en relativt stor grupp säger sig dock inte ha någon uppfattning, vilket man kanske inte heller kan förvänta sig. Skolorna blir ju dock särskilt berörda genom konsultationsdokumentet och en relativt stor grupp anser att det är för omfattande. I intervjun med en av rektorena framkom även att det finns en okunskap om vad dokumentet ska användas till och hur det ska besvaras för att vara till hjälp. När det gäller rektorer kan ytterligare kontakt mellan socialtjänst och skola med förtydliganden kring syftet med dokumentet och en diskussion kring hur kontakterna mellan socialsekreterarna och skolpersonal ska se ut, gynna arbetet med BBIC och det fortsatta samarbetet.

I utvärderingen framkommer att det finns ett stöd för projektet hos politikerna i IFO-utskottet. En majoritet har fått utbildning och har en positiv bild av BBIC som system och de flesta anser också att de i praktiken får en tydlig bild av barnets behov. En majoritet tycker dock att dokumenten innehåller mycket upprepningar. I "utförligheten" finns en ganska positiv syn på BBIC, men man har dock begränsade erfarenheter. En del har positiva erfarenheter och andra har förstått att det kommer att få konsekvenser på det egna arbetet som man kanske inte hade förutsett. Vissa farhågor uttrycks också såsom att det administrativa arbetet har ökat på bekostnad av klientkontakten.

Slutsatsen blir att den horisontella osäkerheten är låg men att detta är ganska skört och att det kommer att krävas fortsatta insatser med information och samarbete med skolorna och andra "samarbetspartners" för att vidmakthålla en låg horisontell osäkerhet.

6. SLUTSDISKUSSION - REKOMMENDATIONER

Det finns ett gott stöd för BBIC bland socialsekreterare och andra viktiga aktörer och man tycker sig se många kvalitativa förbättringar, men det finns också en del problemområden som har synliggjorts. Att hitta lösningar på dessa behövs för att arbetet med BBIC ska fungera bättre. Problemområdena handlar framförallt om:

- Hög arbetsbelastning – konflikt mellan arbetsuppgifter
- Frånvaron av hållbara strukturer för stöd, lärande och värderingsdiskussioner som också möjliggör en bättre styrning och kontroll av arbetet.
- Den omfattande dokumentationen och strukturen i utredningsformuläret

Hög arbetsbelastning – konflikt mellan arbetsuppgifter

Det finns en konflikt mellan den tid det tar att arbeta i enlighet med BBIC-systemet och krav på annat arbete som ska utföras. BBIC uppfattas ge en tydligare bild av barnet och dess behov, det hjälper socialsekreteraren att se vilka konsekvenser föräldraförmågan och familjens miljö får för barnet, samtidigt är det inte anpassat till de tidsbegränsningar som finns i arbetet. Det går ju också att vända på det, organisationen är inte anpassad till BBIC med dess kvalitetskrav. Detta leder till en konfliktsituation för de socialsekreterare som arbetar under hög arbetsbelastning. Flera faktorer påverkar naturligtvis tidsaspekten, en är att dokumentationen ska göras på ett nytt sätt som dessutom tenderar till att bli ganska omfattande, en annan faktor är den tid det tar att tillägna sig ett delvis nytt språk med olika begrepp för barnets behov och föräldrarnas förmåga. Till viss del kommer arbetet kanske att gå fortare när socialsekreterarna har lärt sig hur de ska dokumentera för att undvika upprepningar och samtidigt inte missa viktig information, när behovsområdena blivit tydliga och när tekniken fungerar. Men det finns även andra aspekter av BBIC som tar tid i anspråk.

Kunskap, reflektion och lärande en förutsättning för arbete med BBIC

BBIC förutsätter att arbetet ska bygga på kunskap och beprövad erfarenhet, något som innebär att det måste finnas utrymme och strukturer som gör att det är socialsekreterarna tillägnat sig ny kunskap från forskning och praktik. Att utreda barns behov är ingen lätt uppgift. Det krävs specifika kunskaper om barns behov och utveckling, kunskaper om samspelet mellan olika risk- och skyddsfaktorer, vilket också innebär att även de områden och faktorer som fungerar bra måste belysas i utredningen för att en bedömning ska kunna göras. Att en del socialsekreterarna upplever att de inte i tillräckligt hög grad lyfter fram de behovsområden som fungerar utan istället lyfter bort dessa ut utredningen kan bli ett bekymmer när socialsekreteraren ska bedöma om ett barn far illa och göra en prognos över barnets utveckling. I det arbetet ska socialsekreteraren väga de förhållanden som ökar respektive minskar risken för en negativ utveckling och här är de föräldrabetenden eller andra förhållanden som ”skyddar” barnet viktiga att belysa. (Lagerberg och Sundelin, 2003)

BBIC förutsätter också att barnet involveras i utredningen/uppföljningen, att barnet kommer till tals eller observeras och görs delaktig utifrån sin mognad och på sina villkor.

Det här är naturligtvis krav som även funnits tidigare men det är också något som inte heller tidigare tillgodosetts fullt ut. Socialsekreterare som arbetar med barnsamtal behöver utbildning och kontinuerlig kompetensutveckling inom området (Dahlberg och Forsell, 2006).

Vikten av att hålla BBICs grundprinciper levande

Det är viktigt att hålla en diskussion levande om de principer som ligger till grund för BBIC och förtydliga vad ett arbete med Barns Behov i Centrum egentligen betyder. Dahlberg och Forsell (2006) som har flera års erfarenhet av att arbeta med BBIC menar att det kan vara svårt att få en bild av vad BBIC innefattar och att det finns många olika delar på olika nivåer. Om man i första hand ser BBIC som ett dokumentationssystem med en uppsättning formulär kommer det knappast att leda till ett arbete med "barns behov i centrum", det krävs mer än så för att exempelvis barn delaktighet ska stärkas och för att barnen ska få sina behov tillgodosedda. Här blir kunskap om BBICs grundprinciper som enligt Dahlberg och Forsell (2006) anger hur utrednings- och uppföljningsarbetet ska *förstås och bedrivs* samt reella möjligheter att arbeta i enlighet med dessa viktiga för arbetet. Principerna tillämpas inte automatiskt för att BBICs dokumentationssystem, triangel och fördjupningsfrågor används. En av BBICs grundprinciper handlar t.ex. om att alla barn ska ges likvärdiga möjligheter och Socialstyrelsen lyfter t.ex. fram att socialtjänsten bör uppmärksamma könsskillnader i barnavårdsarbetet då det finns studier som visar att pojkar i större utsträckning har kommit till tals i utredningarna än flickor. För att garantera att man i arbetet strävar mot att arbeta i enlighet med de principer som ligger till grund för BBIC krävs en arbetsmiljö för socialsekreterarna med hållbara strukturer för handledning och kontinuerlig reflektion och diskussion av det arbete som utförs.

Min bild av att arbeta med Barns Behov i Centrum är att det inte är något som en gång för alla blir "implementerat" utan det är att ge sig in i en reflektions- och kunskapsprocess som aldrig får ta slut. Gör den det riskerar man att så småningom arbeta med något helt annat än Barns Behov i Centrum.

Källförteckning

Alexanderson, K. (2006) *Vilja Kunna Förstå, om implementering av systematisk dokumentation för verksamhetsutveckling i socialtjänsten*. Doktorsavhandling i Socialt arbete. Örebro Universitet, Institutionen för beteende- social- och rättsvetenskap.

Dahlberg, C. och Forsell, A. (2006) *BBIC i praktiken –att knäcka koden*. Studentlitteratur.

Johansson, S., (2004) *Implementering av BBIC-projektet i socialtjänstens organisationer. En studie av den lokala organiseringen av projektet Barns behov i centrum. Delrapport från utvärderingen av projektet Barns behov i centrum*. Socialstyrelsen. Stockholm.

Hyvönen, U. och Forsgren, N. (2000) *Klara. Om kvalitet och effektivitet i det sociala arbetet med barnavårdsutredningar – en processutvärdering av ett utvecklingsprojekt*. UFFE, skriftserie nr 2/2000

Lagerberg, D. & Sundelin, C. (2003) *Risk och prognos i socialt arbete med barn, Forskningsmetoder och resultat, Centrum för utvärdering i socialt arbete, Stockholm, Förlagshuset Gothia.*

Rasmusson, B., Hyvönen, U. och Mellberg, L. (2004) *Utvärderingsmöten i BBIC. En studie av barns delaktighet och medbestämmande. Delrapport från utvärderingen av projektet Barns behov i centrum*. Socialstyrelsen.

Rasmusson, B. (2006) *Barnperspektiv i den sociala barnvården - Forsknings- och utvecklingsarbete inom ramen för projekt Kunskapsbaserad socialtjänst, Meddelande från Socialhögskolan 2006:2.*

Socialstyrelsen (2000) *Nationellt stöd för kunskapsutveckling inom socialtjänsten*.

Socialstyrelsen (2006) *Grundbok. Barns behov i centrum (BBIC)*

Socialstyrelsen (2006) *Barn och unga i socialtjänsten. Utredda, planera och följa upp insatser*.

SOU 2005:81, *Källan till en chans. Nationell handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården*.

Westerberg, K. (2004) *Organisation och lärande i socialtjänsten* Programskrift 2004, <http://www.umea.se/download/18.bbd1b101a585d704800077932/Programskriftorglar.pdf>

Tabell: Enhetschefer/socialsekreterare om BBIC, april-maj 2007

Bilaga

BBIC enhetschefer och socialsekreterare	
Jag arbetar som... N=47	%
Socialsekreterare	93,6
Enhetschef	6,4
Vilken är din ålder? N=47	%
20-29 år	10,6
30-39 år	42,6
40-49 år	27,7
50-59 år	19,1
60 år eller mer	0,0
Hur länge har du arbetat som socialsekreterare och/eller enhetschef? N=47	%
Mindre än 2 år	25,5
2-5 år	25,5
6-10 år	14,9
Mer än 10 år	34,0
Har du fått någon utbildning (kurs, utbildningsdag etc.) i BBIC ? N=47	%
Nej, inte alls	2,1
Ja, mindre än 1 dag	0,0
Ja, 1-2 dagar	17,0
Ja, 3-6 dagar	78,7
Ja, mer än 6 dagar	2,1
Hur var din inställning till BBIC systemet när du skulle börja arbeta i enlighet med det i Umeå kommun? N=47	%
Mycket positiv	29,8
Ganska positiv	34,0
Neutral	25,5
Ganska negativ	10,6
Mycket negativ	0,0
När du behöver råd och hjälp med hur du ska arbeta med BBIC-materialet (tex. hur du ska hantera ifyllandet av något formulär) vem vänder du dig till i första hand? N=47	%
Någon av utbildarna	19,1
En kollega	76,6
Min arbetsledare	2,1
Någon annan. Vem ?	2,1
Vilka av följande BBIC-formulär har du någon gång själv använt i arbetet? – Utredningsplan. N=47	%
Ingen gång	17,0
1-3 ggr	38,3

4-10 ggr	44,7
11-15 ggr	0,0
Mer än 15 ggr	0,0
Vilka av följande BBIC-formulär har du någon gång själv använt i arbetet? – Utredning. N=47	%
Ingen gång	12,8
1-3 ggr	23,4
4-10 ggr	57,4
11-15 ggr	6,4
Mer än 15 ggr	0,0
Vilka av följande BBIC-formulär har du någon gång själv använt i arbetet? – Fördjupningsfrågor. N=47	%
Ingen gång	12,8
1-3 ggr	46,8
4-10 ggr	31,9
11-15 ggr	6,4
Mer än 15 ggr	2,1
Vilka av följande BBIC-formulär har du någon gång själv använt i arbetet? – Vårdplan. N=47	%
Ingen gång	31,9
1-3 ggr	44,7
4-10 ggr	19,1
11-15 ggr	4,3
Mer än 15 ggr	0,0
Vilka av följande BBIC-formulär har du någon gång själv använt i arbetet? – Placeringsinformation. N=47	%
Ingen gång	68,1
1-3 ggr	27,7
4-10 ggr	2,1
11-15 ggr	2,1
Mer än 15 ggr	0,0
Vilka av följande BBIC-formulär har du någon gång själv använt i arbetet? - Genomförandeplan / placering. N=47	%
Ingen gång	27,7
1-3 ggr	42,6
4-10 ggr	27,7
11-15 ggr	2,1
Mer än 15 ggr	0,0
Vilka av följande BBIC-formulär har du någon gång själv använt i arbetet? - Genomförandeplan / öppna insatser. N=47	%
Ingen gång	19,1
1-3 ggr	29,8
4-10 ggr	40,4

11-15 ggr	10,6
Mer än 15 ggr	0,0
Vilka av följande BBIC-formulär har du någon gång själv använt i arbetet? - Omprövning/övervägande. N=47	%
Ingen gång	46,8
1-3 ggr	29,8
4-10 ggr	21,3
11-15 ggr	2,1
Mer än 15 ggr	0,0
Vilka av följande BBIC-formulär har du någon gång själv använt i arbetet? - Uppföljningsprotokoll. N=47	%
Ingen gång	78,7
1-3 ggr	17,0
4-10 ggr	4,3
11-15 ggr	0,0
Mer än 15 ggr	0,0
Jag har använt mig av BBIC-material (i arbete med klienter eller arbetsledning) med följande antal barn / ungdomar: N=47	%
Inga barn/ungdomar	2,1
1-3	8,5
4-5	19,1
6-9	14,9
10-15	36,2
16-20	8,5
Mer än 20	10,6
Hur ofta använder / diskuterar ni BBIC-material vid handlednings- eller arbetsledningstillfällena? N=47	%
Aldrig	0,0
Sällan	21,3
Ibland	46,8
Ofta	27,7
Alltid	4,3
Min dokumentation, handläggning och verkställighet i de enskilda ärendena baseras på triangeln, och grundprinciperna samt BBIC-formulären. N=47	%
Stämmer mycket bra	21,3
Stämmer ganska bra	59,6
Stämmer varken bra eller dåligt	17,0
Stämmer ganska dåligt	0,0
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	2,1

Min arbetsledning följer kontinuerligt upp mitt arbete med BBIC-materialet. N=47	%
Stämmer mycket bra	8,5
Stämmer ganska bra	25,5
Stämmer varken bra eller dåligt	21,3
Stämmer ganska dåligt	31,9
Stämmer mycket dåligt	8,5
Vet ej	4,3
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Samla information om barnets hälsa och fysiska utveckling. N=47	%
Stämmer mycket bra	46,8
Stämmer ganska bra	46,8
Stämmer varken bra eller dåligt	4,3
Stämmer ganska dåligt	0,0
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	2,1
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Få information från barnets skola. N=47	%
Stämmer mycket bra	40,4
Stämmer ganska bra	31,9
Stämmer varken bra eller dåligt	12,8
Stämmer ganska dåligt	4,3
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	10,6
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Dokumentera barns bakgrund och historia. N=47	%
Stämmer mycket bra	36,2
Stämmer ganska bra	38,3
Stämmer varken bra eller dåligt	19,1
Stämmer ganska dåligt	2,1
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	4,3
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Få en tydligare bild av barnets behov. N=47	%
Stämmer mycket bra	48,9
Stämmer ganska bra	40,4
Stämmer varken bra eller dåligt	10,6
Stämmer ganska dåligt	0,0
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	0,0

Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Utreda föräldrarnas förmåga att tillgodose barnets behov. N=47	%
Stämmer mycket bra	29,8
Stämmer ganska bra	51,1
Stämmer varken bra eller dåligt	12,8
Stämmer ganska dåligt	0,0
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	6,4
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Identifiera och dokumentera styrkor i föräldraförmågan. N=47	%
Stämmer mycket bra	29,8
Stämmer ganska bra	44,7
Stämmer varken bra eller dåligt	14,9
Stämmer ganska dåligt	2,1
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	8,5
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Se kopplingen mellan barns behov, föräldrarnas förmåga och familj och miljö. N=47	%
Stämmer mycket bra	34,0
Stämmer ganska bra	51,1
Stämmer varken bra eller dåligt	10,6
Stämmer ganska dåligt	0,0
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	4,3
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Planera för insatser som inbegriper barnets familj och närmiljö. N=47	%
Stämmer mycket bra	25,5
Stämmer ganska bra	31,9
Stämmer varken bra eller dåligt	31,9
Stämmer ganska dåligt	6,4
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	4,3
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Vid behov få till stånd en förändringsprocess redan under utredningstiden. N=47	%
Stämmer mycket bra	27,7
Stämmer ganska bra	21,3
Stämmer varken bra eller dåligt	34,0
Stämmer ganska dåligt	6,4
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	10,6

Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Tala med barn om deras relation till sin familj. N=47	%
Stämmer mycket bra	12,8
Stämmer ganska bra	40,4
Stämmer varken bra eller dåligt	42,6
Stämmer ganska dåligt	4,3
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	0,0
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Tala med barn om varför de befinner sig i samhällsvård. N=47	%
Stämmer mycket bra	10,6
Stämmer ganska bra	40,4
Stämmer varken bra eller dåligt	36,2
Stämmer ganska dåligt	4,3
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	8,5
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Tala med barn om deras känsla av trygghet och otrygghet i att vara placerad utanför hemmet. N=47	%
Stämmer mycket bra	10,6
Stämmer ganska bra	23,4
Stämmer varken bra eller dåligt	44,7
Stämmer ganska dåligt	2,1
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	19,1
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Tala med barn om deras person och var de kommer ifrån. N=47	%
Stämmer mycket bra	10,6
Stämmer ganska bra	29,8
Stämmer varken bra eller dåligt	46,8
Stämmer ganska dåligt	2,1
Stämmer mycket dåligt	2,1
Vet ej	8,5
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Se till att barnet får adekvat hälsovård. N=47	%
Stämmer mycket bra	17,0
Stämmer ganska bra	48,9
Stämmer varken bra eller dåligt	21,3
Stämmer ganska dåligt	2,1
Stämmer mycket dåligt	0,0

Vet ej	10,6
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Följa hur barnets sociala färdigheter utvecklas. N=47	%
Stämmer mycket bra	23,4
Stämmer ganska bra	51,1
Stämmer varken bra eller dåligt	14,9
Stämmer ganska dåligt	2,1
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	8,5
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Följa barnets utveckling i skolan. N=47	%
Stämmer mycket bra	17,0
Stämmer ganska bra	55,3
Stämmer varken bra eller dåligt	21,3
Stämmer ganska dåligt	2,1
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	4,3
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Få en överblick över vilka insatser ett barn har fått. N=47	%
Stämmer mycket bra	27,7
Stämmer ganska bra	36,2
Stämmer varken bra eller dåligt	29,8
Stämmer ganska dåligt	2,1
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	4,3
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Hålla koll på besöken av barn som är placerade utanför hemmet. N=47	%
Stämmer mycket bra	10,6
Stämmer ganska bra	23,4
Stämmer varken bra eller dåligt	38,3
Stämmer ganska dåligt	2,1
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	25,5
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Hålla koll på den tid som barn är placerade i familjehem eller institution. N=47	%
Stämmer mycket bra	14,9
Stämmer ganska bra	23,4
Stämmer varken bra eller dåligt	46,8
Stämmer ganska dåligt	0,0
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	14,9

Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Följa upp resultatet av insatserna. N=47	%
Stämmer mycket bra	27,7
Stämmer ganska bra	42,6
Stämmer varken bra eller dåligt	14,9
Stämmer ganska dåligt	0,0
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	14,9
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Ha kontroll över ärendegången/processen. N=47	%
Stämmer mycket bra	21,3
Stämmer ganska bra	44,7
Stämmer varken bra eller dåligt	27,7
Stämmer ganska dåligt	2,1
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	4,3
Att arbeta enligt BBIC hjälper mig att: - Dokumentera på ett enhetligt och strukturerat sätt. N=47	%
Stämmer mycket bra	27,7
Stämmer ganska bra	51,1
Stämmer varken bra eller dåligt	14,9
Stämmer ganska dåligt	4,3
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	2,1
I vilken utsträckning stämmer följande påståenden? - BBIC är ett bra verktyg för att stärka föräldraskapet. N=47	%
Stämmer mycket bra	8,5
Stämmer ganska bra	48,9
Stämmer varken bra eller dåligt	27,7
Stämmer ganska dåligt	4,3
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	10,6
I vilken utsträckning stämmer följande påståenden? - BBIC sätter fokus på barns utveckling. N=47	%
Stämmer mycket bra	44,7
Stämmer ganska bra	44,7
Stämmer varken bra eller dåligt	10,6
Stämmer ganska dåligt	0,0
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	0,0

I vilken utsträckning stämmer följande påståenden? - BBIC stärker kvaliteten i insatserna. N=47	%
Stämmer mycket bra	17,0
Stämmer ganska bra	36,2
Stämmer varken bra eller dåligt	29,8
Stämmer ganska dåligt	4,3
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	12,8
I vilken utsträckning stämmer följande påståenden? - BBIC sätter barnet i centrum. N=47	%
Stämmer mycket bra	55,3
Stämmer ganska bra	40,4
Stämmer varken bra eller dåligt	4,3
Stämmer ganska dåligt	0,0
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	0,0
I vilken utsträckning stämmer följande påståenden? - BBIC innebär ett starkt samarbete mellan barn, föräldern och vårdgivaren. N=47	%
Stämmer mycket bra	17,0
Stämmer ganska bra	38,3
Stämmer varken bra eller dåligt	23,4
Stämmer ganska dåligt	0,0
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	21,3
I vilken utsträckning stämmer följande påståenden. - BBIC begränsar mitt professionella handlingsutrymme. N=47	%
Stämmer mycket bra	0,0
Stämmer ganska bra	12,8
Stämmer varken bra eller dåligt	27,7
Stämmer ganska dåligt	25,5
Stämmer mycket dåligt	25,5
Vet ej	8,5
I vilken utsträckning stämmer följande påståenden. - BBIC innebär ifyllande av en massa formulär. N=47	%
Stämmer mycket bra	36,2
Stämmer ganska bra	42,6
Stämmer varken bra eller dåligt	8,5
Stämmer ganska dåligt	6,4
Stämmer mycket dåligt	4,3
Vet ej	2,1

I vilken utsträckning stämmer följande påståenden. - BBIC innebär mycket upprepningar i formulären. N=47	%
Stämmer mycket bra	36,2
Stämmer ganska bra	42,6
Stämmer varken bra eller dåligt	14,9
Stämmer ganska dåligt	4,3
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	2,1
I vilken utsträckning stämmer följande påståenden. - BBIC innebär att det är svårt att få ett sammanhang i utredningarna. N=47	%
Stämmer mycket bra	6,4
Stämmer ganska bra	29,8
Stämmer varken bra eller dåligt	21,3
Stämmer ganska dåligt	25,5
Stämmer mycket dåligt	10,6
Vet ej	6,4
I vilken utsträckning stämmer följande påståenden. - BBIC är inte anpassat till de tidsbegränsningar som finns i arbetet. N=47	%
Stämmer mycket bra	17,0
Stämmer ganska bra	40,4
Stämmer varken bra eller dåligt	27,7
Stämmer ganska dåligt	8,5
Stämmer mycket dåligt	2,1
Vet ej	4,3
I vilken utsträckning stämmer följande påståenden. - BBIC är inte anpassat till vår organisation (teknik, personalomsättning, stöd etc.) N=47	%
Stämmer mycket bra	25,5
Stämmer ganska bra	27,7
Stämmer varken bra eller dåligt	23,4
Stämmer ganska dåligt	8,5
Stämmer mycket dåligt	8,5
Vet ej	6,4
Har du erfarenhet av att ha arbetat med utredning/bistånd i klientarbete/ arbetsledning, med annat arbetssätt än BBIC ? N=47	%
Ja	80,9
Nej	19,1
N=37	
Min erfarenhet är att BBIC har ökat kvaliteten i utredningsplaneringarna, jämfört med tidigare. N=37	%
Stämmer mycket bra	29,7

Stämmer ganska bra	40,5
Stämmer varken bra eller dåligt	18,9
Stämmer ganska dåligt	2,7
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	8,1
Min erfarenhet är att BBIC har ökat kvaliteten i utredningarna, jämfört med tidigare. N=38	%
Stämmer mycket bra	13,2
Stämmer ganska bra	39,5
Stämmer varken bra eller dåligt	36,8
Stämmer ganska dåligt	2,6
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	7,9
Min erfarenhet är att BBIC har ökat kvaliteten i planeringarna av insatserna, jämfört med tidigare. N=38	%
Stämmer mycket bra	13,2
Stämmer ganska bra	36,8
Stämmer varken bra eller dåligt	28,9
Stämmer ganska dåligt	2,6
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	18,4
Min erfarenhet är att BBIC har ökat kvaliteten i uppföljningarna, jämfört med tidigare. N=37	%
Stämmer mycket bra	21,6
Stämmer ganska bra	40,5
Stämmer varken bra eller dåligt	13,5
Stämmer ganska dåligt	0,0
Stämmer mycket dåligt	0,0
Vet ej	24,3
Min erfarenhet är att föräldrarnas delaktighet har ökat, jämfört med tidigare. N=37	%
Stämmer mycket bra	7,9
Stämmer ganska bra	28,9
Stämmer varken bra eller dåligt	47,4
Stämmer ganska dåligt	10,5
Stämmer mycket dåligt	2,6
Vet ej	2,6
Min erfarenhet är att barnets/ungdomens delaktighet har ökat jämfört med tidigare. N=37	%
Stämmer mycket bra	5,4

Stämmer ganska bra	35,1
Stämmer varken bra eller dåligt	51,4
Stämmer ganska dåligt	5,4
Stämmer mycket dåligt	2,7
Vet ej	0,0
Socialtjänsten bör fortsätta att arbeta enligt BBIC-systemet. N=47	%
Instämmer helt	48,9
Instämmer i hög grad	27,7
Instämmer delvis	17,0
Instämmer inte alls	4,3
Vet ej	2,1